

Літературна Україна

Газета письменників України
www.litukraina.kiev.ua

8 вересня 2016 року
№ 34 (5663)

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:

Напередодні
мовного старту

4

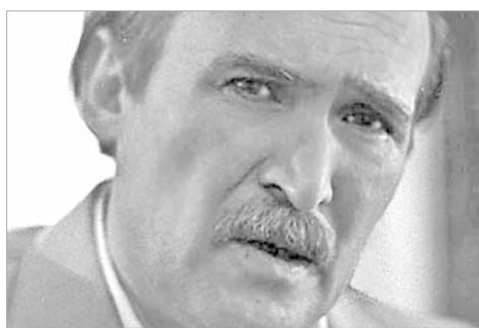
КОНКУРС ІМ. П. ЯЦИКА

6,
15

Про сучасний
український Лондон

НАШІ ЗА КОРДОНОМ

Татуювання
на серці

10

ПОЕЗІЯ

Культурний десант
у Маріуполі

13

ФЕСТИВАЛІ

СЛОВО В ОБОРОНІ УКРАЇНИ

П'ять місяців працював на східному фронті у складі 72-ї окремої механізованої бригади Збройних сил України військовий кореспондент «ЛУ», офіцер-орденоносець Анатолій Гай. Публікації нашого колеги розповідали про простого солдата й молодшого офіцера, про сповнену смертельною небезпекою ратну працю.

Нещодавно бригаду — спадкоємицю дивізії Гончарових «Прапороносців» відвели із зони боїв на відпочинок. Прибув у відпустку й Анатолій Гай. Сьогодні він ділиться своїми роздумами про війну, про місце літератора у ній.

— Пане Анатолію, відомо, що війна на сході України для Вас не перша...

— П'ята. Перед цим були В'єтнам, Нікарагуа, Ангола, Афганістан. Різні це були війни, але жодна не була такою болючою. Адже сьогодні гуде і стогне від вибухів наша земля, горять українські міста й села, гине цвіт української нації, гине мирне населення, — і це найстрашніше, наші укра-

Знімок на згадку з прапором, переданим бійцями 72-ї Гончарової бригади Прапороносців письменникам України

їнські діти... А ти, маючи зі зброї табельного «Макарова», придатного хіба що аби не потрапити живцем у полон, та ще ручку з блокнотом, нічим не можеш зарадити цьому безумству, принесеному разом із ідеями

«руського міра» путінською ордою — спершу на хвилях кремлівської пропаганди, якій за рівнем і насиченістю брехнею позаздрив би навіть Геббельс.

— Чи вдається нині в тилу відпочити?

— Відпочинок доволі умовний: виконую замість хворого Бориса Олійника обов'язки голови Правління Українського фонду культури, займаюся кримським майном НСПУ, а також поточними справами очолюваної мною Київської ОО НСПУ. Тиждень тому нарешті добився надання Кабміном ініційованій мною літературно-мистецькій премії Міноборони імені Богдана Хмельницького за найкращі твори про сучасне Українське військо статусу державної, збільшення грошової винагороди до 15 тисяч гривень кожного і кількості премій з 2-х до 5-ти у номінаціях: література, музика, театр, кіно, живопис...

— Перебуваючи на фронті, кого Ви бачили з того боку прострілюваної нейтральної смуги?

— Давно вже не лише для наших воїнів, а й для усього світу не секрет, що не луганські хлібороби й не донецькі шахтарі збивають з «Буків» пасажирські літаки, гатять зі «Смерчів» і «Градів» по мирних селах і містах Донбасу, мінують наші тили найсучаснішими мінами, що є лише на озброєнні Збройних сил Російської Федерації. Є, крім російських регулярних військ, найманці мало не з усього світу. Але є й жителі Донецького краю, які й досі вірять, що у Києві розпинають російськомовних, бандерівці хочуть зрівняти Донецьк із землею, а його жителів вирізати. І беруть до рук завезену з Росії зброю, всляко допомагають «колорадам» по цей бік фронту...

— І багато їх?

— Немало. Причому кричать: «бандеровці, захватчики, убійці», але не бояться, бо точно знають, що українські воїни проти них вогню відкривати не будуть. Бачив це під час першого свого відрядження у травневі дні 2014-го і у Слов'янську, і в Маріуполі.

(Продовження на 2-й стор.)

■ СВЯТО

День Горлівки в... Києві

Артем Терентьев і гурт «Світ»

Днями у столичному залі просто неба під назвою «Мушля» у Маріїнському парку відбулася незвичайна подія — святкування... Дня міста Горлівка, яке тимчасово захоплене ворогом.

Організатором цього свята, яке проводиться у Києві вже вдруге, виступив відомий горлівчанин, рок-музикант Ігор Роман разом із рок-гуртом «Фата Моргана», а серед слухачів переважали жителі Горлівки й Донбасу, які тимчасово переселилися до столиці.

Розпочалося свято з гімну Горлівки, де є й такі слова: «...під українським небом синім». Ігор Роман, який провів не один місяць у полоні, разом із гуртом «Фата Моргана» проспівав кілька пісень. А потім запросив на сцену поетесу Тетяну Малахову, яка, хоч і проживала якийсь час у Москві, стала українською поетесою й незламною патріоткою, про що свідчать її вірші, тепло зустрінуті присутніми.

(Закінчення на 2-й стор.)

■ АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

(Продовження. Початок на 1-й стор.)

Зараз таких зухвалих крикунів уже немає, але є бійці незаконних збройних формувань армії самопроголошених ЛНР і ДНР, коригувальники вогню, розвідники, члени диверсійно-розвідувальних груп з місцевих. Це — наші громадяни, які стали манкуртами й пішли на службу до російської орди. І рве серце біль, і пече вина...

— А вина в чому?

— Що втратили їх, часто з українськими прізвищами і древнім козацьким родоводом, але збайдужілих, покинутих на поталу чужій імперській ідеології. Це наші співвітчизники, які ніколи вже не повернуться до рідної матері-України. Бо під впливом витонченої, щедро фінансованої ідеологічної обробки з боку російських спецслужб і ЗМІ, що безбо-

Слово в обороні України

ронно діяли під гаслом захисту «русская-зичного населення» навіть у самій Україні, здобули ворожі нам орієнтири, цінності відроджуваної Російської імперії.

Якби ми, маю на увазі всю національно свідому громаду України, свого часу змогли б об'єднатися навколо національної ідеї — а її офіційно не проголошено нашими політиками й горе-керманичами навіть у умовах війни! — і почали будувати не на словах, а на ділі вільну, замовну, сильну й по-справжньому незалежну Україну, Новоросія на українській землі ніколи б не прийшла. А так... ДеНеєР з еЛеНеРоМ збирають свою криваву данину по обидва боки розмежувальної лінії.

— Чи могли щось змінити на краще українські письменники?

— Зобов'язані були. Пригадаймо, хто тримав український дух у найлютіші сталінсько-брежнєвські морози? Хто були «шістдесятники»? Хто створював Гельсинську групу й Народний Рух? Колеги-письменники. А де вони потім поділися? Одні одержали з рук президентів-пігмевів зірки Героїв України чи й пішли до них радниками. Інші роз'їхалися посплами по спокійних, далеких закордонах. Треті віддалились у науку чи засіли за романи «на віки». Четверті шукають хоч якийсь шмат хліба насущного.

Рейтинг Спілки опустився нижче плінтуса. Не встигає стихнути один скандал у колі «найближчих соратників», як зривають нові.

(Закінчення на 11-й стор.)

■ АРТ-ІДЕЇ

Ірпінський бібліомурал

Нині модними стали мурали — розписи на глухих стінах будівель. А в Ірпені з'явився бібліомурал. На задній стіні гаража біля міськради зображено велетенську книжкову полицю. Звичайно, відкриває її «Кобзар» Тараса Шевченка. А далі вишикувалися книжки тих, кому натхнення дарував Ірпін. Я підбирав назви книг, що були написані в Ірпені, про Ірпін, але не все із запропонованого мною потрапило в бібліомурал.

В Ірпені творили класики української літератури — Максим Рильський, Павло Тичина, Андрій Малишко, Юрій Яновський. Олесь Гончар написав роман «Собор» у Будинку творчості НСПУ «Ірпін». Павло Загребельний створив тут низку історичних романів. Михайло Стельмах мав власну дачу в Ірпені й написав тут роман «Чотири броди». Оксана Іваненко написала в Ірпені «Тарасові шляхи». В Ірпені жив і творив феноменальний поет-перекладач і в'язень сталінських концтаборів

Григорій Кочур. Саме в ірпінському Будинку творчості народився в Олега Чорногуза сатиричний роман «Аристократ із Вапнярки».

Про Ірпін, ірпінців і перебування письменників в Ірпені розповіли на сторінках своїх спогадів Іван Гнатюк, Михайлина Коцюбинська, Анатолій Дімаров і Олекса Ющенко. Іноді майстри слова навіть назвами своїх творів пробуджують добрі почуття в душах читачів. Володимир Сосюра: «Любіть Україну». А Леонід Закордонець закликає: «Спіши добро зробити вчасно». Історична книга Романа Ковалю «Отаман Орлик» присвячена легендарному борцю за Незалежність України в 1917–1920-х роках. Його справжнє ім'я — Федір Артеменко. Він із селища Гостомеля, яке адміністративно підпорядковане місту Ірпеню.

А ось «Земля Дерев» молодого ірпінського письменника Миколи Кузьменка, який рік тому загинув за досі не з'ясованих обставин.

Серед інших книг — «Таємниця на дні криниці» російського письменника Миколи Носова. Автор популярних дитячих книжок провів дитинство в Ірпені, про що й розповів у цій автобіографічній повісті. Уважний ірпінський читач впізнає в Квітковому місті, де жив Незнайко, рідний Ірпін. Сліди вражень із ірпінського дитинства Носова літературознавці знаходять навіть у фантастичній казці «Незнайко на Місяці». Отже, можна говорити про вплив України, української природи на російську літературу.

Бібліомурал виконав ірпінський художник Микола Філімонов.

Я помітив, що молоді фотографуються на тлі бібліомуралу. Юні люблять закарбувати себе на світлинах біля твору Сосюри «Любіть Україну» або роману Загребельного «Роксолана». Таким чином, ірпінський бібліомурал став одним із чинників пропаганди нашої літератури.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ,
директор Ірпінського
історико-краєзнавчого музею

■ СВЯТО

День Горлівки в...
Києві

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Поет Станіслав
БондаренкоРок-музикант
Ігор Роман

Не залишили байдужими її рядки: «Ми донецькі, всім такі незручні, // Нас цькували родичі, сусіди...». Або ж: «В моєму серці живе і болить Україна, // от і думай тепер, яка в мене кров».

Співачка Аліна Забава, чоловік якої поранений в АТО, чудово виконала українські пісні. А чимало присутніх зробили добровільний благородний внесок задля його лікування. Її змінив на сцені В'ячеслав Купрієнко з піснями «Батько йде» та «Стіна», слова яких наповнені болем: «Знову я стою перед стіною, // Моя земля знесилена війною, // Моє життя попечене в війні. // Любов у світі вже не є законом...» Заспівала й солістка гурту «Чорнобівці», лауреатка всеукраїн-

ських конкурсів Кароліна. Заслужена артистка України Світлана Мирвода, яка часто виступає у прифронтовій зоні, виконала таку вже знайому й улюблену багатьма «Пісню водія АТО», а також кілька народних пісень.

Поет і головний редактор «Літературної України» Станіслав Бондаренко, привітавши присутніх «зі святом майже юної (в порівнянні з Києвом) Горлівки, якій усього неповних 250 літ і яка обов'язково буде українською», прочитав вірші з нової збірки «Ніж і ніжність», особливо вразивши своєю «Історичною граматику»:

Здавна «Аз», «Буки», «Віди»
вивчали —
нині абетка нова у війни,
знають гібриди рашанавали
«Аз», «Буки», «Гради». Й нема вихідних.
Стихла, здалось, ракет веремія,
святком Неділя в окоп загляда,
біло над степом висить «перемир'я»,
манною сипле зима молода,
тільки сержант наступив на розтяжку:

впав — не підняти Богу і нам.
Стигне стоп-кадр. Понікуди тяжко!..
Боже, а як же його трьом синам?..

Вбивчий капкан — на людину від звіра:
є і таке у коморах війни.
Вийшло сержанту — вічне дозвілля...
Хоч і нема у війни вихідних.

Хто ж то так мінами густо засіяв
поле, де людям хліб колосивсь?
П'яно мовчить людоділка Росія
й свійський гібрид, що в школі не вчивсь.
...Києве-отче, двоногим ведмедям
ти дарував, щоб завчали підряд,
добру абетку: «Аз», «Буки», «Віди»...
Вивчили: «Буки», міни і «Град»...

Заслужена артистка України
Світлана Мирвода

А ще провів цікавий загадковий конкурс для юних та дорослих, а переможцям вручив призи.

Потім знову звучали мелодії: Артем Терентьев і гурт «Світ», далі — рок-група «Сонце», а завершувала святковий концерт український бард Інна Труфанова, якій теж не шкодували оплесків.

Свято закінчилось і залишило після себе море вражень та позитивний настрій. Звучала чудова поезія, українські пісні. Що ще потрібно, щоб відмінно провести суботній вечір? Лейтмотивом свята звучало із уст учасників переконання, що наступний День Горлівки вони проведуть у рідному звільненому місті на Донбасі. А найбільше в цьому переконаний Ігор Роман, якого не зламали страшні підземелля й катування російсько-денеєрівського полону.

**Олександр
ГАРАЧКОВСЬКИЙ**

БУДИНОК
ПИСЬМЕННИКІВ
УКРАЇНИ
вересень

15 вересня — засідання літературного об'єднання «Радосинь». Веде Д. Чередниченко. Початок об 11 год.

Телефон для довідок:
(044) 253-52-01

■ АНОНС

Творча зустріч
Івана Корсака

У рамках програми «Канал «Культура» представляє» в Будинку звукозапису Національної радіокомпанії України (вул. Л. Первомайського, 5 а; ст. метро «Кловська») 13 вересня ц. р. о 17 годині відбудеться творчий вечір письменника Івана Корсака, присвячений його 70-річчю. Очікується участь Сергія Грабаря, Павла Гриценка, Валерія Гужви, Сидора Кіраля, Віктора Набруска, Сергія Цушка та інших відомих людей України.

Ведучий — лауреат премії імені Т. Шевченка Михайло Слабошпицький.

А музичні сторінки належатимуть Мирослави Которович і Тарасу Компаніченку. Вхід вільний. Запрошуємо!

■ ЩО? ДЕ? КОЛИ?

Воістину народна
енциклопедія

Сьогодні, 8 вересня, у приміщенні Центру Української Культури і Мистецтва, що на вул. Хорива, 19-В (вихід — ст. м. «Конtrakтова площа») відбудеться презентація першого тому чотиритомного видання «Української малої енциклопедії» Євгена Оначко.

Початок о 17 годині.
Вхід вільний.

**Університетське вид-во
«Пульсари»**

СПІВЧУТТЯ

Вінницька організація Національної спілки письменників України висловлює щирі співчуття письменнику, члену Вінницької обласної організації НСПУ **Олександру Григоровичу** з приводу передчасної смерті матері — Марії Іванівни.

Нехай світла пам'ять про **Марію Іванівну** завжди живе у серцях усіх, хто її знав. Хай земля їй буде пухом!

Рада Вінницької ОО НСПУ

СПІВЧУТТЯ

Письменники Київщини висловлюють глибоке співчуття своїй колезі, члену Правління Київської обласної організації НСПУ та голові її Києво-Святошинської районної організації, відомій поетесі **Надії Кир'ян** з приводу непоправної втрати — смерті матері **Жанни Артемівни**.

■ ЩОЙНО З ДРУКУ

У Кишиневі
вийшла
антологія
українського
верлібру

Це антологія сучасного українського верлібру в перекладі румунською мовою «Створення світу триває». Саме так перекладено вірш Юрка Гудзя — «Світ не завершено». Упорядник — Володимир Даниленко.

До антології увійшли верлібри тридцяти українських авторів різних поколінь: Ігоря Астапенка, Наталі Білоцерківець, Марини Варич, Оксани Гаджій, Василя Голобородька, Богдана-Олега Горобчука, Юрка Гудзя, Бориса Гуменюка, Володимира Даниленка, Теодозії Зарівни, Михайла Каменюка, Надії Кир'ян, Світлани Короненко, Олега Коцарева, Наталі Куліш, Дмитра Лазуткіна, Олега Лишеги, Марка Лівіна, Анни Малігон, Олеси Мамчич, Аттіли

Могильного, Зази Пауалішвілі, Олени Пашук, Василя Рубана, Олеси Сандиги, Василя Стуса, Галини Тарасюк, Юрія Тарнавського, Карини Тумаєвої, Любові Якимчук.

У поезії Європи, США, Канади верлібр став тотальним явищем. У європейських країнах навіть дуже ветхі поети вже не вміють писати силабо-тонічні вірші. А в сучасній українській поезії верлібри пише, можливо, четвертина поетів. Навіть серед молоді кількість тих, хто використовує вільний вірш, незначна. І для цього є дві причини: на відміну від французької, польської, чеської, естонської, грузинської, вірменської та інших мов із фіксованим наголосом, в українській мові вільний наголос і вільний порядок слів у реченні, багато голосних, крім того, існує таке явище, як мовна милозвучність, що дозволяє комбінувати розподіл голосних і приголосних звуків, використовуючи для цього чергування прийменників, а отже, у римованій поезії українська мова ще не вичерпала свій ресурс, бо ще дає поетам достатньо свободи; а друга причина — тривала орієнтація української поезії на російську, в якій римована поезія досі залишається тотальною.

І все ж верлібр в українській поезії завжди розвивався, хоч і не був магістральним явищем літератури. Верлібри іноді писали Іван Франко, Леся Українка, Михайль Семенко,

Максим Рильський, Валер'ян Поліщук, Василь Бобинський, Олекса Влизько, Василь Стус, поети Нью-Йоркської групи, Київської школи поезії, вісімдесятники та особливо наймодальні покоління українських поетів.

Щоб українську поезію почув світ, важливо в нашій країні розвивати верлібр, оскільки вільний вірш легко перекладається.

Водночас написати якісний верлібр складніше, ніж силабо-тонічний вірш, у якому рима і ритмічна система заколискують. Часто в поезії за римою і строфікою приховується порожнеча, а на слух такий вірш може сприйматися цілком пристойно. У верлібрі відсутність образів, емоцій, історії видно відразу, тому вільний вірш ближчий до первісної поезії.

Тематика зібраних у антології віршів «Створення світу триває» різноманітна. Війна на Донбасі яскраво відтворена у віршах Бориса Гуменюка та Любові Якимчук; соціальні мотиви — в поезії Наталі Білоцерківець, Василя Голобородька, Юрка Гудзя, Василя Рубана, Дмитра Лазуткіна, Олеси Мамчич; філософські — в поезії Василя Стуса, Юрія Тарнавського, Олега Лишеги, Галини Тарасюк; любовні мотиви — в поезії Аттіли Могильного, Володимира Даниленка, Анни Малігон, Наталі Куліш, Надії Кир'ян, Марини Варич, Марка Лівіна.

Видавничий проект підготовлено в рамках міжнародних домовленостей Київської пись-

менницької організації. Координатор групи перекладачів — Лео Бутнару — відомий румунський поет, прозаїк, есеїст, перекладач, голова Кишинівської філії Спілки письменників Румунії, автор близько сімдесяти книжок. У його перекладі вийшло фундаментальне видання румунською мовою «Український поетичний авангард».

■ Галина ЧУДОВСЬКА

Від редакції: Деякі міркування авторки демонструють, на нашу думку, її тенденційність чи неповну обізнаність у теорії та історії літератури. Дискусійним є й твердження про те, що «написати якісний верлібр складніше, ніж силабо-тонічний вірш, у якому рима і ритмічна система заколискують», як і посил: «щоб українську поезію почув світ, важливо в нашій країні розвивати верлібр, оскільки вільний вірш легко перекладається». Отож виходить, підлаштовуватися треба заради полегшення роботи перекладачів? Але ж Шекспіра, Лорку, Рільке та інших великих поетів «почув світ» переважно без верлібрів.

З іншого боку, побутує думка, мовляв, верлібри пишуть ті, хто не вміє римувати, адже ресурс нашої мови для римованої поезії значно багатший, ніж у більшості індоєвропейських та угро-фінських мов (де переважно фіксований наголос). Одне слово, варто, уникаючи крайнощів, подумати про магістральні шляхи й нові тенденції в нашій поезії, і тут велике поле для роздумів та свіжого бачення.

■ КОНКУРС

«Крилатий лев»
відкриває
нові імена

У Львові підбили підсумки конкурсу рукописів прози «Крилатий лев».

Конкурс відбувся вперше цього року і вже заявив про основну мету: надати шанс молодому авторові «заслухати» у повний голос та вийти на новий рівень. Проходив він у кілька етапів: спочатку з усіх отриманих рукописів виділили 29 тих, котрі дотримались усіх умов та означили достатній рівень письменницького таланту. Потім їх передали на опрацювання журі, до складу якого ввійшли визнані майстри слова: Мирослав Дочинець,

Юрій Коваль, Надія Мориквас, Олесь Дяк (автор ідеї та керівник проекту), Василь Стефак, Василь Стецик, Ігор Держко.

Журі обрало десятку найкращих творів до другого туру й обмінялося рукописами для визначення переможців. Фінальне засідання та голосування відбулося у серпні. За підсумками конкурсу перше місце посіла франківчанка Галина Максимів із повістю у жанрі фентезі «Книга амазонок». Друге місце і спеціальна відзнака часопису «Дзвін» дісталася Наталії Дев'ятко з Дніпра за роман «Чорний камінь». А третє місце посіла письменниця зі Львівщини Роксолана Жаркова зі збіркою новел.

Також журі відзначило рукописи, що увійшли в десятку найкращих. Їх надіслали Боярчук Тетяна (Львівська обл.), Істин Микола (Івано-Франківська обл.), Осипчук Наталія (Київ), Петренко Микола (Львів), Старжевська Маргарита (Чернігівська обл.), Фарина Ігор (Тернопільська обл.), Чапля Ольга (Львів).

Олесь Дяк наголосив, що попри відсутність вікових рамок цьогоріч, головна мета «Крила-

того лева» — відкрити нові імена та надати їм шанс проявити себе в українському літпроцесі. У переможця цей шанс справді буде — його книжка невдовзі вийде друком у львівському видавництві «Апріорі». Також десятку найкращих авторів опублікують у часописі «Дзвін», у спеціальному молодіжному номері, та рекомендуватимуть іншим літературним журналам підтримувати чільну десятку «Крилатого Лева».

Орієнтація на молодого автора, яку обрала організатори конкурсу, дуже актуальна, бо творчих і амбітних сьогодні чимало. Чи кожен з тих, хто виступає на літературниках, знайде себе в літпроцесі згодом? Мабуть, що ні. Проте сучасні комунікації дозволяють багато — сторінки в соцмережах, публіки й групи з творчістю, активний рух серед інших молодих письменників... Якщо автор справді занурений у цей світ, то в певний момент завжди стає мало й хочеться вище — публікуватися та показати свою творчість не лише вузькому колу, а й читачам поза ним. І саме тут конкурси на кшталт «Крилатого лева» можуть стати тим «щасливим квитком», що дозволить іще кільком новим зіркам спалахнути на літературному видноколі.

Книжка-переможець Галини Максимів — це повість-фентезі. Й перемога такого твору — це вже зелене світло для всіх, хто любить і пише фантастику. На конкурсі були представлені й інші жанри — і сентиментальна любовна проза, і психологічні трилери, й історичні та гостро-соціальні тексти. Приємно здивувала також географія учасників: були представники Івано-Франківської, Запорізької, Київської, Дніпровської, Львівської, Тернопільської, Чернігівської областей.

«Крилатий лев», на думку О. Дяка, має шанс стати одним із тих щорічних конкурсів для прозаїків, на результати якого з нетерпінням очікує кожен учасник. Тим часом офіційне оголошення результатів конкурсу та нагородження переможців відбудеться у другій половині жовтня. А рукопис переможця журі вже скерувало у видавництво. Організатори обіцяють зробити «Крилатий лев» щорічним конкурсом та додати ще цікавого, отож можна розпочинати підготовку рукописів на 2017-й.

■ **Наталія МАТОЛІНЕЦЬ,**
член НСПУ

■ ПОШАНУВАННЯ

Охтирка пам'ятає Івана Багряного

Це був особливий день в історії вшанування пам'яті видатного письменника. Після смерті Івана Багряного з 1963-го до 1991-го увічненням його пам'яті опікувалися лише в середовищі української діаспори. Після проголошення незалежності заходи почали проводити і в Україні, насамперед завдяки Фондації імені Івана Багряного. 25 серпня цього року — в день смерті письменника — уперше урочистості відбулися на рідному обійсті Лозов'ягін (Багряного) в Охтирці.

Будинок, де народився й виростав майбутній автор «Тигроловів» і «Саду Гетсиманського», зберігся, є на ньому й меморіальна дошка. Та справа в тому, що вже тривалий час будівля не належить нікому з родини письменника. Утім, нинішні власники, відгукуючись на звернення охтирського громадського комітету з відзначення 110-річчя від дня народження письменника, радо погодилися на проведення дня пам'яті Івана Багряного на його родинному обійсті.

Відтак майже сто осіб взяли участь у згаданій події. Український державний прапор, портрет письменника, виставка творів про І. Багряного, які вийшли у світ завдяки Фондації, що носить його ім'я, навіть яблука із саду письменника — усе це запрошувало охтирчан на урочистий захід. У гості прийшли вчителі, бібліотекарі, журналісти, студенти, школярі, представники ГО «Охтирський Майдан», родичі письменника — Лозов'ягіни різних поколінь (із родинних гілок — Павла, Петра та Іллі), парафіяни церкви Київського Патріархату.

На запрошення оргкомітету до Охтирки приїхав і виступив лауреат премії ім. Івана

Багряного Сергій Козак, який упродовж десяти років очолював газету «Українські вісті», що була головною трибуною Багряного-публіциста. Гість розповів про видання, що вийшли у світ до 110-річного ювілею письменника, ознайомив присутніх із деякими друкованими раритетами, зокрема з «тисячним числом» газети «Українські вісті» за 1956 рік, яке підписав до друку сам Іван Багрянний. Окрім того, Сергій Козак подарував десять передплат газети «Літературна Україна» охтирським бібліотекам та активним учасникам вшанування пам'яті письменника.

Серед тих, чиє слово також пролунало на обійсті видатного письменника, були режисер дійства Тетяна Акіменко, волонтер і поетеса Людмила Голец, родичка видатного земляка Ольга Лозов'ягіна, педагог Тетяна Невальонна, літераторка, авторка книжки про охтирські стежки І. Багряного Валерія Багряліна, учні школи №8, вихованка Охтирського училища соціалізації Лоліта Колесникова, педагог

На охтирському обійсті Івана Багряного

Наталія Лапіна (Топчій), яка розповіла про відвідини могили видатного громадського діяча у німецькому Новому Ульмі. Звучали твори самого Багряного та присвячені йому, спогади про нього, а головне полягало в тому, що слово кожного променіло як любов'ю до видатного земляка, так і усвідомленням важливості його творчості й життєвого чину у боротьбі з ненависним ворогом — Росією-окупантом.

■ **Ірина ВЛАСЕНКО**
м. Охтирка

Напередодні осіннього старту

Сьогодні вже треба нагадувати, як усе починалося, адже було це ще понад 16 років тому після одних із відвідин Петром Яциком України. У нього визріла оригінальна ідея — проводити щось на взір Олімпійських ігор з української мови, де головна установка організаторів має бути саме на масовості учасників заходу. У такий спосіб не дублюватимуться всякі олімпіади та конкурси, що їх проводить Міністерство освіти і в яких беруть участь тільки вибрані з вибраних. Виконавчий директор Освітньої фундації Петра Ячика Марко Стех і виконавчий директор Ліги українських меценатів Михайло Слабошпицький розробили положення про своєрідний мовний марафон, а коли Михайло Слабошпицький оприлюднив його в МОНУ, то тодішній перший заступник міністра, відомий астрофізик, академік Ярослав Яцків висловив ідею ще більше розширити рамки мовного турніру, залучивши до участі в ньому всю українську світову діаспору. Він своєю рукою вписав істотне уточнення до положення про конкурс: Міжнародний. Ось так ідея йшла у маси.

І ще один істотний момент. Тодішній міністр освіти Василь Кремень особисто їздив в області на відкриття конкурсу, перманентно опікувався ним. Вже наступні міністри скидали ці обов'язки на своїх заступників. А міністр Дмитро Табачник... але не будемо згадувати при цій нагоді того, хто доклав багато зусиль, щоб «закопати» конкурс імені Ячика, добре розуміючи його патріотичний потенціал. Слава Богу, що меценати разом із громадськістю зуміли відстояти мовний турнір. І Табачник зазнав ганебного фіаско. Конкурс живе і житиме, бо він має благородну мету — піднести соціальний престиж державної мови в Українській державі.

та фізичні особи. Цілий ряд депутатів Верховної Ради щороку виплачують конкурсантам свої премії. Ось уже десять років підряд робить поважний фінансовий внесок у преміальний фонд конкурсу Юлія Тимошенко. Її премії виплачувалися навіть тоді, коли вона у часи Януковича сиділа у в'язниці.

Довкола конкурсу зібрався потужний громадський актив. При цій нагоді досить назвати бодай найголовніших дійових осіб у його сюжеті. Це передовсім директор Інституту української мови НАНУ, доктор філології Павло Гриценко, незмінний голова журі конкурсу. Це доктор філології Ірина Фаріон, голова його наглядової ради. У кожній області України нам допомагає «Просвіта». А ще ж ціла армія самовідданих просвітан, що взяли справу конкурсу до своїх особистих обов'язків. А ще ж керівники українських організацій у різних країнах світу, де також відбувається наш мовний марафон. Невипадково на сцені театру імені Франка поряд із прапором України стоять прапори кількох десятків держав, де також відбувається цей популярний і престижний мовний турнір.

Нас часто запитують: «Невже ви вірите в те, що ваш конкурс переламає мовну ситуацію в Україні?!» Наша відповідь: «Ми подаємо суспільству і владі виразний сигнал про те, що в молодому поколінні є запит на мову, бажання знати її. Отже, влада — передовсім влада! — повинна нарешті зробити висновок: захист державної мови в нашій державі залежить передовсім од її політичної волі, котрої владі постійно не вистачає, й од системних заходів, спрямованих на піднесення її престижу. Для влади це має стати зрозумілим: захист мови — то як захист державних кордонів.

Володимир ЗАГОРІЙ,
президент Ліги українських
меценатів,
голова наглядової ради
«Фармацевтичної фірми «Дарниця»,
доктор фармацевтичних наук,
професор:

— Той, хто був на закритті Першого нашого конкурсу (а було це, нагадаю, в столичній філармонії у травні 2001 року), побачив на сцені двох видатних українців, які зверталися до юних переможців мовного марафону з пристрасними напутніми словами. Перший — це Петро Яцик, ініціатор конкурсу і його тоді головний меценат, і другий — Павло Загребельний, один із патріархів української літератури і найпопулярніший наш письменник. Вчителі й школярі були захоплені, адже перед ними були, без будь-якого перебільшення мовлячи, дві живі національні легенди. Восени того року Петра Ячика не стало, і другий мовний марафон, що за одностайним рішенням Ліги українських меценатів та Міністерства освіти і науки України одержав його ім'я, проходив уже без нього. Але на закритті його (вже в театрі імені Івана Франка) до конкурсантив та вчителів знову промовляв Павло Загребельний, який сказав щонайвищі слова і про світлої пам'яті мецената Петра Ячика, і про сам конкурс, про його націєтворчий потенціал. Загребельний розпочав своєрідну естафету участі найвідоміших наших письменників у важливих моментах конкурсних

сюжетів. Не стало Павла Архиповича, але зі сцени театру до зали неодмінно зверталися найвідоміші наші письменники: Анатолій Дімаров, Дмитро Павличко, Юрій Щербак, Анатолій Погрібний, Віктор Баранов, Ігор Калинець, Павло Мовчан, Григорій Гусейнов, Дмитро Іванов, Петро Перебийніс...

Важко переоцінити всю ту роботу в конкурсі, яку виконували й виконують письменники в областях під час організації та проведення тамтешніх етапів мовного марафону. Часто вони є представниками координаційної ради конкурсу чи Ліги українських меценатів на всіх тих заходах. Не зайве згадати нині (навіть і для історії турніру) найактивніших із них. Це світлої пам'яті Данило Кононенко з Сімферополя, незмінний голова журі конкурсу в АР Крим, а також Василь Гей з Волині, також багатолітній голова журі. На Волині ж наш представник Іван Корсак незмінно опікується організаційними моментами мовного турніру. Від першого конкурсу опікується ним на Черкащині Володимир Поліщук, професор місцевого педуніверситету. На Сумщині наш представник — Олександр Вертіль, голова тамтешньої письменницької організації. В Кропивницькому (колишньому Кіровограді) конкурсом опікувався Василь Бондар. У Харкові ці заходи не могли пройти без участі поета Віктора Бойка та професора Володимира Калашника. У Полтаві багато нам допомагала Олена Гаран. У Рівному конкурс у свої обов'язки вписала Лідія Рибенко. В Ужгороді Петро Ходанич та Лідія Повх — це подружжя ентузіастів і відомих літераторів — незмінний мотор і мозок конкурсу на Закарпатті. В Житомирі незмінний голова журі обласного етапу професор місцевого педуніверситету Петро Білоус. У Дніпрі (колишньому Дніпропетровську) нам допомагала Леся Степовичка.

Коли йдеться про необхідність нашої подяки за допомогу й підтримку благородної справи, не можемо не сказати про українських письменників із діаспори. Це світлої пам'яті Роман Колісник, багатолітній редактор журналу «Вісті комбатанта» і член Головної управи Світового братства ветеранів Української дивізії «Галичина», який був меценатом усіх конкурсів. Це й Ліда Палій та Степан Горлач з Торонто, і Леся Богуславець, донька Дмитра Нитченка з Австралії. Окрема тема — українські організації зарубіжжя. Виконавчий директор Ліги українських меценатів Михайло Слабошпицький свого часу був першим головою секретаріату Української Всесвітньої Координаційної ради. Він зберіг свої зв'язки із зарубіжним українством і донині. З ним охоче співпрацює у конкурсі ціла низка таких організацій. Тут передовсім треба назвати Фундацію імені Івана Багряного, яка, до речі, стала колективним членом Ліги українських меценатів. Союз українок Австралії сприймає конкурс як один із найважливіших своїх благодійних проєктів. Фундація українських студій Австралії — також постійний меценат нашого конкурсу. Має він і постійну підтримку комбатантських організацій США, Канади, Австралії.

Ще від перших своїх кроків наш конкурс одержав потужну підтримку ЗМІ. Назву з інформаційних партнерів найактивніших — газети «Урядовий кур'єр», «День», «Літературна Україна», «Слово Просвіти».

Я твердо переконаний, що письменницький актив у нашому конкурсі не зменшуватиметься, а навпаки — зростатиме, бо знаю, що питання мови для українських письменників особливо актуальне. Цим і зумовлена їхня активність у нашому національному проєкті.

17-й Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Ячика цього року відкривається 9 листопада, у День української писемності, в Білій Церкві. Естафету патріотичного марафону прийняла Київщина, котра подасть виразний сигнал для всієї України і діаспори про початок нового мовного турніру.

■ **Світлана КОРОНЕНКО**

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ,
виконавчий директор
Ліги українських меценатів:

— Ще раз нагадаю. Конкурс розпочинався під іронічні, скептичні, а подекуди й зловісні коментарі недоброзичливців української мови. Кілька російськомовних газет, що виходять в Україні, взагалі підняли нас на глум: мовляв, ніхто не хоче вивчати українську мову, то заокеанський дядя хоче заманити до неї доларами. Наша принципова настанова

про те, що знання взагалі — і знання державної мови також — справді дорого коштують, а тому мають поціновуватися належно, піддавалася глузам і доводилася до абсурду. На цю провокацію піддалися й деякі нерозумні патріоти, які резюмували: українські діти повинні самі вивчати мову за покликом серця, за вимогою батьків. Щодо поклику серця, то тут був елемент демагогічний — не буду докладно розводитися, розумний сам зробить висновки, а щодо батьків, то багато з них і самі нею не говорять, і дітей не приохочують до цього. Потрібна якась динамічна сенсаційна ідея на зразок Яцикової: за добрі знання мови — добра фінансова винагорода.

Цікаво, що вже за пару років втих хор наших опонентів. Усі прагнули брати участь в конкурсі, всі прагнули показати свої знання й одержати премії. А премій було від самого початку майже тисяча. Їх одержували переможці обласних етапів та загальнонаціонального. У нас не було проблеми з меценатами — їх щедро постачала діаспора, де так багато людей прагнуть допомогти нормалізувати мовну ситуацію в Україні. Згодом до них долучилися наші національні виробники

Під цим оглядом привертає увагу книжка «Іван Франко. Гірчичне зерно. Вибране» (Івано-Франківськ: «Лілея-НВ». — 2015) доцента кафедри української літератури Львівського національного університету імені Івана Франка Ростислава Чопика, відомого ще як автора книжок «Переступний вік / Українське письменство на зламі XIX–XX ст.» / Львів — Івано-Франківськ, 1998), «Ессе Номо! / Добра звістка від Івана Франка» (Львів, 2002), «Менталітети. Збірка есеїв» (Київ, 2014) та ін.

Книжка «Іван Франко. Гірчичне зерно. Вибране» цікава, зокрема, тим, що в ній доречно та вдало використано назву Франкового твору «Гірчичне зерно». Це виявилось вже у гірчичному кольорі обкладинки видання. Назва стала головним чинником у добірці Франкових творів і — особливо — у їх тлумаченнях.

Зміст книжки (крім вступної статті-передмови) складають твори: «Малий Мирон», «У кузні», «Schönschreiben», «Під оборогом», «Отець-гуморист», «Пирого з черницями», «У столярні», «Борис Граб», «Гірчичне зерно», «Батьківщина», «Гуцульський король», «Мій злочин», «Терен у носі». Досі ці твори у такому зібранні не виходили. Ніхто, здається, спеціально їх не досліджував.

«Вилучені з огрому Франкової спадщини, — зауважує Р. Чопик у передмові, — й зібрані купно, острівцем компактно збірки, ці твори виявлялися чимось дуже схожим чи то до «роману виховання», чи то до художньої біографії...», де автор іноді виступає персоною власною, іноді маскується під вигаданого персонажа, оповідає то безпосередньо про себе, то наче про когось іншого, але завше, навмисно чи мимоволі, — проектує всі ті колізії на власну долю, досвід особистого зростання, зубріння, змужніння, набуття тих «таємних знань», що відтак зробили його Франком».

Утім, сам Франко у передмові до виданої у 1903 році збірки «Малий Мирон та інші оповідання», в якій уперше було опубліковано «Гірчичне зерно», зауважував, що ці твори в більшій чи меншій мірі мають автобіографічний характер.

Франко підказує, як відбувався процес таких перетрансформацій. У згаданому оповіданні він використав новозаповітну метафору про гірчичне зерно. «Цю новозаповітну метафору, — зазначає Чопик, — прикладено до старого Лімбаха — знайомого дивака з часів навчання у Дрогобицькій гімназії. Його парадоксальні судження про літературу справили на молодого Франка ефект «гірчиного зерна», котре хоч і «найменше з усіх зерен, але як виростає, стає найбільшим з усієї городини, і навіть стає деревом, так що птаство небесне злітається і гніздиться на його гілках» (Матвія, 13, 31).

«Гірчичне зерно» трактується як своєрідна — новозаповітна метафора, що повертає Франкову спадщину і її тлумачення, скажемо так, несподіваним ребром.

Назву оповідання Р. Чопик переносить на всю добірку Франкових творів. Тим самим повертає розмову в особливе, сказати б, — теоретичне осмислення Франкової спадщини, порушує теоретичні аспекти франкознавства. Утім, на таке осмислення зорієнтовує сам Франко. У згаданому оповіданні він використовує новозаповітну метафору про гірчичне зерно. Далі Р. Чопик наводить слова самого Франка, які витлумачують суть біблійної метафори: «Після того сухого тону, яким викладено нам скупі відомості з історії літератури в гімназії... після того фальшивого піднятого тону, яким треба було говорити про великих корифеїв літератури і про все, що вийшло з-під їх пера, Лімбахові різкі та іноді несправедливі слова набирали незвичайної ціни... Розмова з Лімбахом робила на мене дивне враження... в ній було якесь освіження, віяло чимось для мене новим, незвичайним і принагідним, якого я наразі не вмів назвати»...

Таким чином, біблійна метафора тут постає в іншому витлумаченні. В анотації до своєї книжки Ростислав Чопик каже, що мова тут про «становлення особистості, виростання людини, що бере перші уроки життя». А найголовніше, що йдеться тут про становлення власне самого письменника, про те, звідки він бере матеріал для творчості, як заро-

Колір, запах і смак «Гірчиного зерна»

Дві тисячі шістнадцятий рік увійде в нашу історію як рік Івана Франка. До цього спричинилися дві події: сто шістдесят років Франкового народження і сто років його смерті. Нагадаймо: Франко народився 27 серпня 1856 р., а помер 28 травня 1916 року. Таким чином, він не дожив неповних три місяці, щоби, згідно з нинішніми пенсійними вимогами, одержувати пенсію. Однак Франко заслужив пенсію особливого ґатунку — у вигляді ФРАНКОЗНАВСТВА. На жаль, сповна почав одержувати її вже помертвості. Та вона оформлялася ще при житті молодого Франка окремими відгуками на його твори, на його публічну діяльність. Відтоді франкознавство постійно розширювалося, поповнювалося і стало окремою великою галуззю літературознавчої науки. І хоча, здавалось би, нині спадщина Каменяра уже досліджена повно й усебічно, проте виринають нові й нові проблеми, що спонукають франкознавців до подальшої праці.

джується, визріває задум майбутнього твору.

Зауважмо, сам Франко у передмові до виданої в 1903 році збірки «Малий Мирон та інші оповідання», в якій було вперше опубліковане «Гірчичне зерно», пише, що «оповідання, зібрані в осьому томику, в більшій мірі від інших мають автобіографічний характер. Вони показують у загальних рисах хід виховання сільського хлопчини перед 30–40 роками, починаючи від перших пробісків власного думання, акінчаючи найвищими ступенями середньої школи. Матеріалом послужили всюди мої особисті спомини».

Важливим є той факт, що ці пояснення, зазначає Р. Чопик, «пише вже літній письменник», з «мозолями на руках і душі», письменник «з чималим власним досвідом, глибоким розумінням процесу творчості». Але «під Франковим пером те, що заповідалося на мемуари, стає прецікавим оповіданням, яке в певний момент, від уколу «пуантом» життя, несподівано перетворюється на новелу... там, де хтось інший пройшов би повз, так нічого й не зауваживши...

Тобто — це досвід надзвичайно особистісний, ця автобіографія внутрішня: тут важливі не факти самі по собі, а ставлення до цих фактів, уроки, взяті в них... Отож, закликає дослідник, «прочитайте, як проростає «гірчичне зерно». І побачите по-новому те велике дерево, що виростає з нього. Й по-новому почуєте птаство, що злітається і гніздиться на його гілках».

Вагомість і повчальність цих міркувань і висновків не лише в тому, що вони допомагають нам проникнути у таємниці Франкової творчості, а стають формулами до пізнання та розгадки творчості як певного роду діяльності.

Підтвердженнями таких творчих актів можуть бути приклади з практики інших письменників. Нагадаймо, як Леся Українка з особистої драми, пережитої протягом ночі, створила драматичний шедевр «Одержима», а В. Сосюра, на основі власного пережитого, за одну ніч написав «Червону зиму».

Отож спостереження Р. Чопика повертають проблеми франкознавства ще одним, практично-теоретичним ребром, спонукають говорити про Франка — не лише як практика,

а як критика, й передусім теоретика літератури. Хоча про це вже сказано чимало, проте саме тут появляється нюанс, що стосується вже проблем не тільки психології творчості, а й психології нашого (читацького) сприймання. Вирізьблюється проблема: «Від психології творчості до психології її сприймання і витлумачення».

У цьому річищі постає потреба ще раз повернутися до Франкового трактату «Із секретів поетичної творчості», повернути ці секрети власного якраз до секретів читацького сприймання.

Таким чином, метафора «гірчичне зерно» набуває вже й справді несподіваного перетлумачення: вона стосується вже самого франкознавства як окремої галузі літературознавчої науки, що має представити Франка не лише як практика — творця літератури, не лише її критика й теоретика, а ще як теоретика власне самої літературної критики і, умовно кажучи, теоретика самої літературної теорії. Це якраз те, що виводить франкознавство за його пер-

науки, що має представити Франка не лише як практика — творця літератури, не лише її критика й теоретика, а ще як теоретика власне самої літературної критики і, умовно кажучи, теоретика самої літературної теорії. Це якраз те, що виводить франкознавство за його пер-

вісні рамки, ставить його в контексти нинішніх дискусій про актуальні проблеми сучасного літературного процесу.

Стосується це зокрема і насамперед перманентних дискусій про літературну критику, про її можливості та завдання. Франкові міркування тут могли би стати вельми повчальними. Ось кілька прикладів зі статті «Слово про критику»: «...критика ніколи не була керманічем для літературної творчості, а завжди шкутильгала за нею, обчислювала готові вже здобутки, пояснювала їх... розжовувала для публіки, популяризувала для широкого загалу». «Супроти літературного твору критик не суддя, не Зевс-громовержець, а тямущий справоздавець»; «...те, що загал (або найосвіченіша, найвразливіша частина загалу) почуває, він повинен висказати словами, обставити аргументами, підвести під якісь вищі принципи, мову чуття перекласти на мову розуму».

Таким «тямущим справоздавцем» був сам Франко. Хоча він поводився часто і як «суддя», і як «Зевс-громовержець». Згадаймо його нищівну критику «молодомузівців», його різко негативні судження про твори деяких тодішніх українських письменників, (висловлені у першій передмові до перекладу «Фауста» Й.-В. Гете, у якій він, услід за Белінським у російській літературі, Лессінгом у німецькій, повторив гасло «У нас нема літератури!») А тому його критика не шкутильгала за літературою. Будучи тямущим справоздавцем, Франко був передусім керманічем, спонукувачем, двигуном-рушієм літературного поступу.

Тому завдання франкознавства сьогодні — глибше дослідити значення Франка в подоланні кризових явищ у тодішньому літературному процесі, а відтак спроєкувати це у подолання кризи в літературному процесі сьогодні. Зокрема у подолання кризи теорії літератури, про що говорять самі критики. Наприклад, Борис Клименко (Криза термінологічної системи українського літературознавства чи наукової свідомості літературознавців? // СіЧ. — 2001. — № 4), Ігор Козлик (Теорія літератури в ситуації «кінця теорії літератури» // СіЧ. — 2003. — № 9), Олег Баган (Криза жанру? Спокуси і пастки літературної критики. // ЛУ. — 2009. — № 30). Особливо активний тут Михайло Наєнко (Історія літератури з одним (чи багатьма?) невідомими. // ЛУ. — 2010. — № 22; Критика і літературознавство: Куди йдемо? // СіЧ. — 2010. — № 12; Художні стилі, течії, напрями — синоніми чи словесні заміники? // ЛУ. — 2011. — № 33). Шукаючи відповіді на поставлені питання, М. Наєнко наполегливо запрошував літературознавців до ДИСКУСІЇ. На жаль, така дискусія не відбулася. Та якщо вона все ж таки відбудеться, то Іван Франко може (і повинен!) стати її найактивнішим учасником...

Ось на таке сприймання Франкової спадщини й зорієнтовує дослідження Ростислава Чопика.

Ігор МОТОРНЮК

м. Львів

■ КОНКУРС

Премія імені Степана Руданського

Конкурсне журі Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Степана Руданського інформує про те, що з 1 вересня 2016 р. розпочато прийом творів на здобуття звання лауреата цієї премії.

Згідно з Положенням прийом творів триватиме до 1 грудня 2016 року.

Подання, що містять коротку характеристику твору, скріплену печаткою установи, яка висуває кандидатуру, а також три примірники творів, (відео- чи аудіоматеріали — в одному примірнику), відомості про автора чи виконавця (виконавців) подаються на адресу Вінницької обласної організації НСПУ (21100, м. Вінниця, вул. Соборна, 72, каб. 205).

На здобуття премії висуваються твори письменників-сатириків і гумористів, у яких продовжуються творчі традиції Степана

Руданського, збагачується український народний гумор, викриваються негативні явища в суспільному житті.

До розгляду також беруться дослідження про життя і творчість письменника, ім'я якого носить премія, опубліковані протягом останніх 3-х років.

На премію можуть претендувати й аматорські колективи та окремі виконавці, які активно пропагують творчість Степана Руданського. Кандидат, який набрав найбільшу кількість голосів, оголошується лауреатом премії, і йому вручається диплом лауреата та грошова винагорода 6000 грн.

Кандидатам, які посіли друге і третє місце, вручаються дипломи і заохочувальні грошові винагороди по 2000 грн кожному.

Вручення винагород відбувається в урочистій обстановці під час проведення свята сатири і гумору імені Степана Руданського.

Про дату і місце проведення свята переможці будуть поінформовані завчасно.

■ **Конкурсне журі**

■ Микола ТИМОШИК

Що насправді дістало в багатонаціональному Лондоні, то це представники «руського міра». Їх таки тут забагато. Здебільшого крикливі, невиховані, нахабні. Повно й російськомовних гідів, які через гучномовці пропонують свої послуги.

На цьому фоні «український світ» менш помітний. Хоча й став потужнішим в останні роки. Його обличчя — старше покоління української еміграції, яку називають тут політичною, а також новоприбулі з України молоді заробітчани, студенти. Для них, як і для тих, хто мріє побувати в цій чи не найголовнішій столиці Європи й хоче побачити та почути не лише про хрестоматійні місця, відомі ще зі шкільних підручників, а й про тутешні українські осередки, про які російськомовні гіді ніколи не розкажуть, і роблю ці записи. Із подібних минулорічних записів про український Рим, де проходив наукове стажування, вже вийшла в світ окрема книжка. Маю гадку, що така ж народиться й після цієї поїздки...

Український дім

У числі від 22 лютого 1947 року щойно утворена в Лондоні редакція газети «Українська Думка-Ukrainian Thought» гордо повідомляла на весь світ:

«В центрі міліонового міста, в затишній алеї красується чотириповерховий будинок, що відтепер стає українським домом, нашою рідною хатою. Туди з усіх сторін Бритійських островів будуть з'їжджатися українці, там знайдуть те, чого їм бракує на місцях перебування, — рідне слово, рідну книжку чи часопис, там знайдуть поміч і братню пораду...»

Наша еміграція на Британських островах — одна з наймолодших у Європі. Організаційно сформована після завершення Другої світової війни. Її основу склали десятки тисяч молодих українських патріотів, здебільшого із західних областей України, які втікали на Захід від московської окупації й арештів та опинилися в так званих таборах Ді-Пі (під протекторатом США та Англії). Ще одну її групу поповнили понад 8 тисяч колишніх вояків 1-ї Дивізії Української Національної Армії (первинна назва — «Галичина»). Їх після дворічного перебування в італійському таборі «Ріміні» 1947 року згодився прийняти на постійне мешкання уряд Великої Британії. Тепер цю категорію наших земляків називають «старою політичною еміграцією». На зміну їй приходить нова, четверта хвиля, яку називають заробітковою.

70 років тому тут постав Союз Українців Британії (СУБ). І його першим рішенням було придбання за добровільні пожертви самих українців власної оселі — «як пам'ятника всім українцям, полеглим у час Другої світової війни».

Відтоді тут розміщується провід СУБу, редакція газети «Українська Думка», українська книгарня, бібліотека-архів ім. Тараса Шевченка. В актовій залі постійно відбуваються вечори, лекції, зустрічі, влаштовуються виставки і концерти. Одне слово, це і є центр українського Лондона. Зайти сюди і відчувати себе, як удома, може кожен.

Пам'ятник володарю України Св. Володимиру

З обуренням і гіркотою сприйняло світове українство рішення Кремля відзначати в 1988 році саме в Москві, а не в Києві, 1000-ліття хрещення киян Дніпровою водою. Москва не мала на те права, оскільки їй в реальності ще довго не було. Тоді наша еміграція й вирішила загострити увагу світової спільноти на українському акценті цієї дати. В Торонто створюється Інститут Св. Володимира, а в Лондоні постає оргкомітет зі спорудження пам'ятника цьому діячеві.

Первинно пам'ятник хотіли поставити в центральній, Вестмінстерській, дільниці над річкою Темзою або в Гайд-парку. Втім, тутешня влада віддавна стримано ставиться до ідеї пам'ятників

Який він, сучасний український Лондон?

Постійний автор нашої газети Микола Тимошик щойно повернувся із наукового стажування у Великій Британії. Там він читав лекції та збирав матеріали для своєї нової книги «Українська книга і преса у Великій Британії». Заодно вів щоденникові записи, в яких, зокрема, спробував свіжим і небайдужим поглядом осягнути сучасний український Лондон.

Український дім у Лондоні

чужинцям у королівських місцях. Але пішла назустріч українцям, коли вони запропонували зробити це в іншій центральній частині: перетин старого Голланд Парку і Голланд Авеню.

Прискіплива Королівська Комісія мистецтва із запропонованих проєктів обрала роботу українського скульптора світової слави Леоніда Молодожаніна (автора пам'ятника Шевченку у Вінніпезі та інших шедеврів). Ось цитата з виступу представника лондонської мерії на велелюдній церемонії відкриття пам'ятника 30 липня 1988 року: «Дуже захоплюючо є побудова статуї-пам'ятника при вулиці Голланд-Парк. Статуя, деталі постаменту та високого рівня гармонійна конструкція балюстрадного муру — все це прикрашає просторове з'єднання вулиць. Ця будова заслуговує на високе визнання». На передній частині пам'ятника напис: «Св. Володимир, володар і хреститель України. 979–1015». У нижній частині: «Споруджено 1988 року Українською Громадою у Великій Британії для відзначення Тисячоліття християнства в Україні».

Звернімо увагу на промовисті політичні акценти в цих написах, які сучасні українські політики з комплексом хохла-малороса все ще облудно оминають, послугуючись вигаданою в Москві заявленою ідеологічною тезою про «спільну колыску трьох братніх народів».

Того ж року в переповненому Роял Альберт Хол (головна концертна зала Лондона, що вміщує кілька тисяч глядачів) відбувся величавий Ювілейний концерт, на якому з-поміж інших виступали відомі в світі українські художні колективи «Гомін», «Орлик», хорові ансамблі українців із Голландії, Західної Німеччини, Канади, США. Незабаром тут вийшло друком розкішне ілюстроване книжкове видання «Пропамятна книга відзначення Тисячоліття хрещення України. 988–1988» (Лондон, 2001, 176 с.).

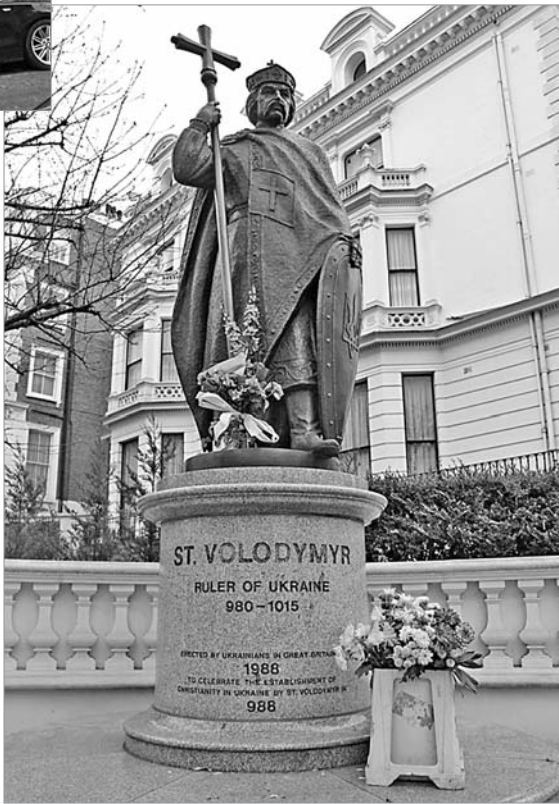
Це переконливий приклад того, як українці хочуть і можуть єднатися заради спільної справи.

Катедральний собор Пресвятої Родини на чужині

Від перших хвилин знайомства з цим храмом вразили три речі: історія з його бомбуванням німцями, історія з викупом приміщення українцями й історія з піснею «Страдальна мати».

Спробую пояснити коротко, хоча кожний сюжет заслуговує не однієї сторінки.

Перший свій храм у Лондоні українські емігранти освятили 5 грудня 1948 року. Однак приміщення на Сафрон Гіл було старе й затісне. У червні 1968 року українці стали власниками однієї дивовижної будівлі. Дивовижна вона не лише за архітектурою (її зодчий Альфред Ватерхауз є ав-

Пам'ятник володарю України Св. Володимиру

тором одного із лондонських шедеврів XIX ст. — головного корпусу Національного Музею Природи; і ці дві споруди дуже схожі), а й за долею.

1940 року у купольну частину храму, який зведено ще 1891 року, влучила німецька бомба (зовсім поруч від 1936 року — комплекс посольства США). Отож, цілитися німці знали куди.

Власники-англікани довго відбудовували свою обитель, а потім вирішили її продати. Храм — у центрі міста, тому запросили дорого. Викупили українці. За англійськими законами, нічого в історичному приміщенні не можна перебудовувати чи змінювати. Українці перенесли сюди лиш фрагмент стіни старої церкви та поставили свій іконостас.

Щонеділі тут по чотири служби (о 8-й, 10-й, 12-й та 18-й годинах). Наголошую на тому, що бачив на власні очі: в цю передвेलікодню пору посиленого посту храм, який уміщує до тисячі душ, на всіх службах пере-

повнений. Багато молоді, здебільшого чоловіки, а також молоді родини з малими дітьми. Натомість усе менше — старшої політичної еміграції.

Зазвичай в усіх українських церквах діаспори кожна Служба Божа завершується виконанням Духовного Гімну України «Боже Великий, Єдиний, нам Україну храни». Однак у цьому храмі саме на час посту завершення дійства відбувається на особливо емоційній хвилі. Всі на колінах, разом із хором, спільно виконують «Страдальну матір». Я її почув уперше. Приголомшений. Музика і слова ніяк не виходять із голови. Ось її приспів:

*«Страдальна мати під хрестом
Стала ридати, в сльозах промовляти:
«О, сину, сину, за яку провини
Перенесиш нині тяжкеньку годину —
На Хресті?»»*

Зазвичай наші емігранти сприймають слова цієї задушевної пісні і в прямому, і в переносному значенні. Бо тема її зачіпає душі мільйонів сучасних українців, які волею долі опинилися на чужині, залишивши в далекій Україні посивілих матерів, стурбованих дружин, чоловіків, дітей.

...Поруч мене — молодий мужчина. Притиснув зігнуті в долоні пальці до серця, пошепки вимовляє напам'ять слова приспіву. І по його щоці тече наповнена печаллю й надією сльоза...

Музей Степана Бандери

Так називають цей заклад наші емігранти. Офіційна його назва — Музей Української Визвольної Боротьби ім. Степана Бандери в Лондоні.

Ще за життя Бандери його ім'я стало для українців символом боротьби за незалежність, а для Москви — засобом залякування, перекручення історичної правди, поганьблення нашої національної гідності.

Після вбивства московським найманцем у Мюнхені 15 жовтня 1959 р. провідника нації постала потреба збирання та зберігання залишених ним документів і матеріалів.

З міркувань безпеки від всюдисущих московських кагебістів вибір випав на Англію. Сюди, в місто Ноттінгем, були перевезені особисті речі, меблі та численні документи з мюнхенського помешкання Степана Андрійовича. Урочисте відкриття Музею відбулося 20 жовтня 1962 року. Втім, через віддаленість цього міста від централей українських еміграційних організацій у 1978 році експозицію вирішено було перевезти до Лондона. При домі Української Видавничої Спільноти добудовано окреме приміщення.

Опіку над Музеєм здійснюють три авторитетні в діаспорі організації — Українська Видавнича Спільнота, Союз Українців Великої Британії та Українська Інформаційна Служба. Нині до розбудови і ствердження музею в Українському світовому інформаційному просторі персонально найбільше причетні Геннадій Іванущенко та отець Микола Матвійський.

До 100-річчя від дня народження та 50-річчя від дня смерті до Києва в 2009 році було привезено вражаючу за обсягом матеріалів та змістом виставу «Степан Бандера: документи свідчать», видано альбом-каталог обсягом до 200 сторінок.

На жаль, тодішня бездарна влада в Києві не посприяла, аби це стало подією, аби таку виставку могло відвідати чим більше українців. «Дружно» проігнорувала подію національно кастрована так звана українська журналістика. А ми дивуємося, чому багато киян не підтримало ідею перейменування Повітрофлотського проспекту в проспект Бандери. В боротьбі за перейменування Московського мосту зденаціоналізована команда Кличка віддала перевагу Фуксу. З усього видно, що опонентів українського відродження в Києві виявилось набагато більше, як і пасивних малоросів.

(Закінчення на 15-й стор.)

Кроляча сага і кротячі нори

Таня П'янкova. Кролівна. — К.: Український пріоритет, 2016. — 192 с.

Повість Тані П'янкoвoї «Кролівна» має підзаголовок «іронічна». Однак визначальна її особливість, як на мене, зовсім не іронічність, і навіть не гротеск чи сарказм, принаймні вони не лежать на поверхні, а заховані у глибших пластах, сказати б, у підтексті, що відкриваються далеко не кожному, а на доступній видноті — психоцентрична заангажованість чи загостреність.

За всіма ознаками жанру і наміром проникнути у складний внутрішній світ героїв маємо глибоко-драматичну, по-кафкіанськи складну річ. Це спроба вийти за межі реального світу, розібратися чи принаймні відобразити роль підсвідомості, показати, якою неоднозначно-складною може бути гра чи візія нашого розуму.

З анатомічною скрупульозністю авторка досліджує духовні порухи своїх героїв і розумові стєнєнєнєнєнє та галюциногенні стєнєнєнєнєнє. Іншими словами кажучи, це книга що підпадає під визначення — шизофренічна проза.

Тут оповідь повільна, іноді просто важка. Ця книга далеко не розважальна, її не можна читати «на сон грядущий», як легке, відпружуюче читво.

Вона для тих, хто цікавиться внутрішнім світом людини, перепадами настрою, хто вивчає психологію як науку та хоче зрозуміти людину як суперечливу й нещасну істоту, а її розум — як вищу загадку космосу, наскрізь містичну, непередбачувану і трагедійну. І разом із тим це повість про пошуки світла, яке виводить із лабіринту, без якого це життя було б просто абсурдним, алогічним. Не дарма епіграфом до одного з розділів авторка поставила такі слова Румі: «Рана є місцем, де світло входить у Тебе».

Усі герої цієї повісті мають свою рану, звичайно, душевну, і всі тужать за світлом як гармонією і рівновагою світу та звичайним людським щастям. Але шлях до нього надто складний, тернистий, майже непосильний.

У післямові до цієї книги Василь Кузан виставив на щит такі слова: «Це неймовірна книга. Вона змусить плакати чоловіків і підштовхне до роздумів жінок». Чесно кажучи, я так і не зрозумів, над чим тут можуть плакати чоловіки? Над тим, що в головного героя галюцигенні стєнєнєнєнєнє, чи над тим, що двоє головних персонажів так довго і важко йдуть до свого щастя? Безпідставне твердження. Повість викликає не сльози, а роздуми, не розчулення, а радше моторошний трем, не сентиментальне захоплення, а жаль до людини і її сізифівської закинутості у цьому світі. Це як у М. Рильського: «Жаль людини і цілого світу жаль».

Жаль і авторки.

Такі речі даються нелегко, й плата за них іще та. По-іншому не буває. Гра з підсвідомістю — небезпечна гра. Спроба вийти за межі трансцендентного карається суворо й нещадно. Ким? Чим? Вищим розумом? Власною захисною реакцією організму і душі? Як знати.

Гадаю, що не помилюся, коли скажу, що писала цей твір Таня П'янкova важко й довго, бо непросто дається-осягається його глибина, не одразу відкривається його концептуальна сутність.

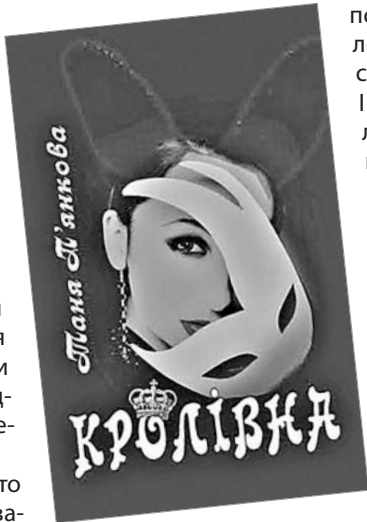
Таку річ не напише людина, яка не обізнана з творчістю Кафки і Джойса, Сартра і Камю, Беккета і Йонеско, Едгара По і Достоевського, тобто не стане на плечі своїх великих попередників. Але нікого з них авторка не наслідує, в неї свій власний стиль, своєрідна і самобутня манера викладу — цілком сучасна й оригінальна.

Таке письмо (достоевщина) вимагає також доброї обізнаності з психіатрією як наукою,

що останнім часом наполегливо демонструє інший івано-франківець Степан Процюк.

Перша і головна прикмета твору — психологічна напруга. Авторка безстрашно проникає у внутрішній світ героїв, детально описує їхні, так би мовити, історії хвороби чи звихів, — і це звучить переконливо, бо написано (будьмо відвертими) талановито.

Відомо не від сьогодні, що в літературі усе можна вигадати, крім психології. Саме психологія — найскладніша складова «Кролівни». І ще. У нас давно відучилися писати анотації до книг, і вони або дезорієнтують, або виглядають як рекламна марниця, на яку підготовлений читач ніколи не купиться. Але в цій книзі анотація напрочуд вдала, і я не можу стриматися, аби не навести її бодай частково, позаяк вона дає

ЦЯ КНИГА ДАЛЕКО НЕ
РОЗВАЖАЛЬНА, ЇЇ НЕ МОЖНА
ЧИТАТИ «НА СОН ГРЯДУЩИЙ»,
ЯК ЛЕГКЕ, ВІДПРУЖУЮЧЕ ЧИТВО

ключ чи шифр до розуміння найбільш важливих моментів книжки:

«...Іноді ми не знаємо ні себе, ні природи речей, котрі нас оточують. Іноді ми не усвідомлюємо, в якій реальності живе наш розум. Екцентричному НЕДОподружжю, здається, дуже пощастило — їм допомагає навчитися бачити, чути і відчувати одна дуже розумна істота. Ось тільки звідки вона приходить і куди зникає? А може, вона — зовсім і не вона... Іронічна історія про силу справжнього кохання і страх бути щасливим. Історія, яка могла б статися з кожним із нас».

Тепер про фавбулу.

Анна закохана в Дена (Дениса). Ден — директор кролеферми, заможний, успішний. Анна — вразлива, ранима, тонка натура. Її глибоко ранить стиль життя Дена. Вона не може спокійно дивитися на те, як убивають кролів на його фермі, як Ден підгулює, зраджуючи її, як він занапащує себе. «Кухонні сварки» й душевні фантомні болі Анни та Дена займають у книзі чимало місця. Анна мстить Дену тим, що посилає йому повні містичного підтексту подарунки: сльози в пляшці, морську свинку з дивними звичками, півня-будимира, кактуси зі штучними квітами, коробку з метеликами, морських і свійських свинок, а Ден своєю чергою повільно з'їжджає зі здорового глузду. Йому починає являтися Кролівна — дивна істота, яка веде з ним жваві бесіди на найрізноманітніші, упереваж моралізаторські теми.

«Він навіть на мить подумав, що вже остаточно збожеволів. Ця жінка довго до того йшла, і їй нарешті вдалося. Він — герой-коханець, він — досвідчений плавець між бажаних вийти за нього заміж, він — пуп землі, господар свого дому і свого життя, геть здурів, скотився у шизофренічний вимір, перейшов у стан рослини».

Анна — власниця крамниці перук. «Продавати жінкам перуки — ціле мистецтво. Жінки ніколи просто так не купують нове волосся, за кожною покупкою стоїть ціла історія, ціла таємниця, яку потрібно розгадати, зрозуміти... У цій щоденній круговерті Анна

вже навчилася безпомилково відрізнити тих, які прийшли за перукою-забавкою, аби одноразово виділитися із натовпу, і тих, котрі прийшли сюди за новим життям».

У книзі багато побічних сюжетних ходів, кротячих нір, як сказав би Фаулз, медитативних роздумів, ліричних відступів, притч, різних історій із прихованим підтекстом, одна з яких — пригода Терезії, секретарки Дена, який ревнива Анна підсунула розбавлений кислотою шампунь, од якого та полисіла, що сприймається у книзі як своєрідна кульмінація чи пародія на неї.

Авторка переконана, що «навіть смерть можна перетворити в свято, якщо постаратися», вона начебто любить, як «пахне щастя», але й ніби всупереч цій настанові пише про речі похмурі, драматичні, шизоїдні.

Найкращі в книзі — психологічні портрети діючих персонажів.

«Він далеко не ідеал — у нього безліч вад, яких він не визнає. Не визнавав би навіть, якщо прикласти йому до потилиці дуло рушниці. Він впертий, агресивний, жорсткий. Він не здатен відкривати людям своє серце. В нього повно потаємних, тільки

але розплющувати важкі повіки не хотілося. Десь віддалено щось шуміло і гриміло. Аннина свідомість загальмовано сигналізувала, що то на кухні баба Дана чимось займається, бо прокинулася, певно, як завжди, до шостої і мусить хоч якось вбивати час».

Помітну роль у книзі відіграє також чисто візуальна гра шрифтами, які покликані передати різні рівні оповіді й людської свідомості.

Непросто визначити провідну думку цього твору, але, здається, вона ось у такій констатації: «Усім нам потрібно час від часу звільнити душу. Гігієна душі важливіша від гігієни тіла. Бо що тіло? Нині воно молоде, гарне і сильне, і притягує до себе погляди. А завтра настане якась така мить, дурна випадковість — ти падеш на рівному місці чи влітаєш в зустрічне авто — і все, у тебе вже не тіло, у тебе вже шматок зарубцьованого м'яса, схожого на людину. І залишається тільки твоя душа. І ти виборсуєшся тільки тоді, коли вона наповнена не лайном, а світлом...»

Добре виписані у книзі діалоги. Вони не завжди чітко індивідуалізовані, але незмінно динамічні, глибокі і, головне, не пустопорожні, тож цілком законно займають 70–80 відсотків тексту. Діалоги рухають сюжет, проявляють повніше характері діючих персонажів, усіх отих психів, алкоголіків, наркоманів і цілком порядних людей, показують, хто є хто.

« — Вона часто приходить тобі у сни, Дене?

— Хто?

— Кролівна. Ти давно не напивався... її не мало б бути.

— Дивно, що ти думаєш про таке.

— Ти часом розмовляєш, як спиш. А коли ти розмовляєш, мені не спиться. Я підслухала. То це вона ще приходить?

— Так, на жаль.

— І що розкажує?

— Нічого... Мовчить. Жує капусту, яка з'являється разом з нею, і так жалісно, так приречено дивиться, ніби я її хвора дитина. Вона жаліє мене, Анно? Чи почувається винною за те, що зі мною зробила?

— Не думаю. Може, ти плутаєш сум і жалість?»

А ще вагоме місце у цій книзі займають філософствування і внутрішні монологи. «Є різниця між чоловіком та жінкою, коли вони дізнаються про зраду. Чоловік готовий вбити за зраду свою обраницю, а вже потім — суперника. А жінка до останнього буде виправдовувати чоловіка, котрий зрадив, а на суперницю вивергатиме увесь свій гнів і ненависть».

Врешті все у цій повісті закінчується банальним хеппі-ендом: Анна народжує сина (3.500 кг і 52 см) і триста шістьдесят п'ятої ночі вона вже знає, що нікуди не піде від Дена, і триста шістьдесят п'ятої ночі щасливий Ден на самоті святає «народження довгожданого сина добротним дорогим коньяком, котрий прогріває його вимучене хворобою тіло, наповнює приємною вагою кожну виснажену клітинку, знеболює, дарує відчуття забуття та заспокоєння».

Але річ, звичайно, не в сюжеті, і навіть не в тому, як авторка майстерно пов'язує усі фавбульні вузли, річ — кажу це знову! — у психології, яка надто складна для розуміння, надто непізнана й навіть недоступна для людської логіки, річ у переплетінні реального та ірреального, матеріального й містерійного, видимого і трансцендентного.

І ще раз не повірю В. Кузану, який твердить, що ця проза спроможна зробити нас кращими. Таня П'янкova — не лікар-анестезіолог і не екстрасенс-візіонер, мета у неї яка завгодно, тільки не виховна, не лікувально-рятувальна. Письменниця настільки далека від якихось повчально-дидактичних настанов, як шизофренічна проза від соцреалізму. Вона пише про те, що її глибоко зачіпає, що їй відкривається, хвилює, не дає спокою, мучить саму. І якщо читач переймається тим самим неспокоєм, тією самою тривогою — це вже його проблема.

■ Петро СОРОКА

«Бердянський провидець»: Трохим Зіньківський у колі сучасників

155-річчю від дня народження та 125-річчю з дня смерті письменника присвячується

У неопублікованій свого часу рецензії Бориса Грінченка (1889) на видання збірки «Малюнки справжнього життя» (СПб., 1889), що містила тільки два твори Зіньківського — «Сидір Макарович Притика» і «На вулиці», висловлена щира прихильність до таланту автора. Збірка не належить до типу тих, зазначав рецензент, які годяться як папір для загортання лойових свічок, — навпаки, читання її приносить «великощасливу хвилину насолоди, вдовolenня».

(Закінчення. Початок у № 33)

«Кудюю йти?»

Особливо Б. Грінченку імponує правдиве зображення недостатньо висвітленого в нашій літературі «солдатського нежиття». Він також звернув увагу на «виразну й оригінальну» мову творів письменника. Треба зауважити, що Б. Грінченко за найменшої нагоди включав твори Зіньківського до різних збірок, антологій. У XX ст. цю добру традицію продовжив С. Єфремов, вмістивши у 3-му томі антології «Вік» (К., 1902. С. 151–163) біографічну замітку, портрет та оповідання Зіньківського «Кудюю йти?».

Поява твору Зіньківського «Кудюю йти?» (Різдвяна повістка) в «Зорі» в 1891 р. була зразу помічена читачами, і, як писав А. Кримський, «чимало людей похваляли «Кудюю йти?»» [29]. Цей твір увійшов до збірки «Хвиля за хвилею», упорядкованої й виданої Б. Грінченком у Чернігові в 1900 р. В 1902 р. на цю збірку «Літературно-науковий вісник» вмістив рецензію В. Прокоповича (псевд. С. Волох), у якій рецензент, на відміну від М. Драгоманова, також високо оцінив цей твір. Вважаючи Зіньківського видатним письменником, рецензент висловив жаль, що ім'я цього талановитого прозаїка майже незнане в Росії, оскільки його твори там не видавались. Зокрема В. Прокопович зауважив, що «різдвяна повістка» «Кудюю йти?» «перейнята величною ідеєю відродження людини, що занедбала була рідний край. Здається, автор тут алегорично розумів Україну — скільки українців гине для батьківщини нині в Росії; скільки їх таких, що уважають за корисне для рідного краю знищення усіх національних відмін, обрусіння й підлеглість російським культурним впливам у всіх обсягах життя? Повістка його закрита теплим релігійним чуттям і глибокою любов'ю до батьківщини, робить чарівний вплив. З погляду артистичного виконання — вона бездоганна — рядочку зайвого немає. Мова надзвичайно мелодійна» [Волох С. Новини нашої літератури // ЛНВ. — 1902. — Т. 18. — С. 24].

Вихід двотомника Зіньківського (Л., 1893, 1896) став помітною подією в тогочасному українському громадсько-культурному житті. В Росію через цензурні перешкоди це видання надійшло в обмеженій кількості. На перший том творів Зіньківського з'явилася прихильна рецензія в московському журналі «Русская мысль» [1894. — №2]. Згодом, через 9 років, на сторінках «Русского вестника» розлогу статтю-рецензію опублікував відомий російський професор-славист А. Будилович [Генезис российского украиномана: По поводу львовского издания малорусских «Писаний» Трофима Абрамовича Зиньковского // Русский вестник. — 1903. — №8. — С. 628–640]. Поважний професор розглядає двотомник Зіньківського, зокрема публіцистику, під кутом зору «малорусского и червоно-русского [тобто галицького. — С. К.] сепаратизма». Як же «актуально» звучить ця теза представника російської інтелігенції в контексті сучасних реалій.

Особливо непокоїло А. Будиловича твердження «русского офицера», випускника не будь-якої, а Військово-юридичної академії в Петербурзі, про федеративний устрій Росії. «Трагедія й помилковість» суджень Зіньківського була в тому, зазначав рецензент, що, орієнтуючись на конституцію Австро-Угорщини, він, мовляв, забув головне: «Россия, образованная не какими-нибудь инородцами или договорами, а государственными гением и бесчисленными жертвами русского народа, имеет в своем составе столь же крепкое племенное ядро, как Германия, Франция, Италия, почему и развиваться должна Россия по типу государств национальных, а не интернациональных или полиглотных» [Там само, С. 635]. До того ж, обстоювання Зіньківським права українців на самостійний розвиток української мови та літератури А. Будилович вважав «ядом, отравившим его добрую и даровитую душу слепую злобою к окружающему, ренегатским отношением к вековым преданиям не только всего русского, но и, в частности, малорусского народа, замесом этих преданий и заветов идеалами папистского и протестантского запада, и печальной готовностью служить всем внутренним и внешним врагам России, на погибель и его заветной Украины» [Там само, С. 639–640]. Виклад матеріалу в статті побудовано таким чином, що автор немов намагався відстояти «честь русского мундира», наголошуючи, що такі думки не типові в офіцерському середовищі, та й Зіньківського не можна зарахувати до гурту тих «українофілів» зі «свити Мазепи», які заслуговують «вполне достойного самого строгого общественного суда и осуждения». А Будилович вважав, що Зіньківський був «безплодной жертвой нашего общественного недомыслия и сложной сети инородных интриг» [Там само, С. 640]. Не перевелися, на жаль, такі горе-будиловичі й у нинішній Росії, які творять новий номінаційний ряд «українського зрадництва» та «націоналізму», іменуєчи нас «правосекамі», «карателями»...

Київські знайомства Зіньківського

У житті й творчій долі Зіньківського особливе значення має Київ. Перебуваючи тут у червні 1886 р., він мешкає у Комарових, де знайомиться з О. Кониським, М. Лисенком, М. Старицьким, П. Житецьким, В. Горленком, Оленою Пчілкою, Ф. Лебединцевим, київськими видавцями С. Гомолінським та П. Панчешниковим. Листи Зіньківського до Б. Грінченка за цей період свідчать, як активно молодий офіцер, окрім навчання, перейнявся питаннями української культури та літератури. Так, наприклад, буваючи у М. Старицького, Зіньківський пише Б. Грінченку про ґрунтовну переробку драматургом однойменної п'єси

В. Александрова «За Немань іду» (перше вид. — Х., 1872) та твору «Маруся Чурай», відомого у сценічному варіанті як «Не ходи, Грицю, на вечорниці». Спілкуючись із М. Старицьким, він переповідав Б. Грінченку враження драматурга про «Лимерівну» Панаса Мирного: без переробки ця драма Панаса Мирного, вважав той, для «сцени не годиться» [«Віддати зумієм себе Україні...», С. 49].

Цікаві спогади про екстернат Зіньківського в Києві залишив український письменник, журналіст, громадсько-політичний діяч М. Славінський (1868–1945), який став мимовільним свідком складання Зіньківським «матуральних іспитів» у другій київській класичній гімназії. В очах гімназистів він постав, так би мовити, «першим учнем», гідним золотої медалі. «Цей екстерн був молодий офіцер-поручик літ 26–27 [насправді підпоручик Зіньківському йшов 25-й рік — С. К.], вищий за середній зріст, з

дуже інтелігентним лицем і приємними манерами. Звали його Трохим Зіньківський. Його тримали осторонь від нас, садили далеко за окремим столом. Ми з ним не мали нагоди вести будь-які ширші розмови. Та й не змагалися до того, бо не знали, що цей екстерніст і тоді був видатним членом молодшої української генерації» [Славінський М. Заховаю в серці Україну. — К., 2002. — С. 304].

У Києві Зіньківський зав'язує дружні стосунки з О. Кониським, який згодом всіляко допомагатиме йому під час останнього буття тут у 1890–1891 рр. О. Кониський ділиться з ним інформацією з листа І. Нечуя-Левицького від 11(23).05.1885 р. з Кишинєва про талановитого белетриста Михайла Заволоку (псевдонім М. Грушевського), який надіслав оповідання «Кутя» та першу частину повісті «Чужі й свої». За порадою М. Комарова розпочав перекладати українською працю О. Піпіна «Епизоды из литературных отношений малорусско-польских» (на жаль, подальша доля перекладу нам невідома), а за порадою О. Кониського — працю В. Антоновича «Очерк истории Великого княжества Литовского до смерти великого князя Ольгерда». Незважаючи на зайнятість (офіцерська служба та підготовка до другого туру вступних іспитів у Петербурзьку академію), Зіньківський блискуче впорався із перекладом за рекордно короткий термін — три місяці.

1890 р. О. Кониський опікувався хворим відставником царської армії, високо цінував його талант як письменника, публіциста, громадського діяча, речника української національної ідеї. За його проханням Л. Сковчовський, а також О. Лотоцький, М. Грушевський неодноразово провідували хворого Зіньківського. Більш докладно про своє знайомство із Зіньківським М. Грушевський описує у споминах: «На короткий час промайнув на київським обрії цікавий — на жаль, скоро страчений молодий письменник Трохим Зіньківський, що спеціально займався вивченням штунди і готовив про неї ширшу монографію — одну ширшу працю в сій справі, яка була в українській літературі. [...] Зіньківський вже дограв в тім часі, не виходив з хати, майже не вставав з ліжка, і ледве що міг говорити, але не переставав інтересуватись українськими питаннями: зійшла мова на історизм Шевченкової тематики, я обіцяв йому принести доповідь Антоновича — що вийшла тоді в скороченні в нововипущеній книжці «Чтеній» [Український історик. — 2002. — №1–4. — С. 143–144].

Згодом М. Грушевський, працюючи над історією української літератури, в одному з листів до К. Студинського просить надіслати авторитетні літературні джерела та твори українських письменників, серед них і перший том творів Зіньківського, виданий у 1893 р. у Львові [Листи Михайла Грушевського до Кирила Студинського (1894–1932 рр.). — Львів, Нью-Йорк, 1998. — С. 117].

«Мовний пурист» чи людина «добрих філологічних знань»?

Тут доречно згадати такий цікавий факт: у жовтні 1899 р. до Михайла Грушевського за дорученням української молоді звернувся Дмитро Яворницький із проханням надіслати цінні книги, серед яких названо й твори Зіньківського [Архіви України. — 1996. — №1/3. — С. 41]. У 1902 р. з аналогічним проханням звернувся вже до В. Гнатюка А. Кримський, маючи намір передати твори Зіньківського для бібліотеки Лазарєвського інституту східних мов у Москві, вважаючи, що із творчістю цього письменника має бути обізнана українська студентська молодь [Епістолярна спадщина..., Т. 1, С. 329–330].

Заслугує уваги полеміка А. Кримського з приводу рецензії Зіньківського на переклад «Одиссеї» П. Ніщинського, що вийшов у Львові 1890 року. Так, зокрема, у статті «Наша мовна скрута та спосіб зарадити лихови» (Зоря, 1891) за підписом А. Хванько він у контексті дискусії про наявність «полонізмів та москалізмів» у творах галицьких та східноукраїнських письменників дорікнув своїм опонентам, що «українці (але не українофіли), не знаючи мови галицьких часописів, все-таки легше розуміють Франка, ніж писання таких українських пуристів, як Трохима Звздочота» [Кримський А. Твори..., т. 3. — С. 12]. Грінченко вважав цю статтю «нетактовною з багатьох боків» і читав її зі «злістю», про що писав у листі до А. Кримського від 21 січ. (2 лют. н. т.) 1892 р. З цього приводу він пригадав виступ Кримського проти Зіньківського: «Ви чомусь не полюбляєте тих, кого Ви звете «пуристами», і знов, напр[иклад], не забули шпигонити бідолашного покійного [Т.] Зіньківського (Т. Звздочота). Я згадую Вашу одмову на його уваги про «Одиссею». Ви там трактуєте його яко такого, що в українській мові ледь-ледь письма знає» [Епістолярна спадщина..., т. 1. — С. 56–57]. З таким безпідставним твердженням А. Кримського Грінченко не погоджувався. Він авторитетно зауважив, що Зіньківський насправді був людиною «широкої освіти взагалі і добрих філологічних знань зокібна», зокрема уважно студіював твори українських письменників, полишив «невикінчену, на жаль, українську граматику», ніколи не був «мовним пуристом», але водночас намагався «держатися в своїй мові певних українських форм», добре знав не лише народну мову, а й праці мовознавців [Там само, С. 57, 62–63]. Замітку Кримського про Зіньківського Грінченко вважав «опроче двох-трьох певних уваг, — і неправдивою, і (найголовніше) несправедливою» [Там само, С. 62; лист до А. Кримського від 8 (20) берез. 1892].

Після смерті Зіньківського А. Кримський стежив за публікаціями його творів на сторінках української періодики, зокрема високо оцінив надруковане в «Зорі» оповідання «Кудюю йти?» [Епістолярна спадщина..., т. 1, с. 113]; у листах до Грінченка виявляв інтерес до упорядкованого ним та виданого НТШ у Львові двотомника творів Зіньківського [Там само, с. 191]. А в листі до академіка С.-Петербурзької АН, проф. Лазарєвського ін-ту східних мов Ф. Корша від 5 жовт. 1897 р. у наведеному списку перекладів творів класичної літератури на українську мову та їх авторів А. Кримський називає ім'я Зіньківського як кращого перекладача байок Езопа [Там само, С. 249]. Отож, мав рацію видатний український історик О. Лотоцький, коли писав, що критична замітка на рецензії Зіньківського була «утвором тодішньої палкої вдачі молодого Кримського» [Лотоцький О. Сторінки минулого. — С. 66]. Варто зауважити,

що Т. Зіньківський та А. Кримський були не лише опонентами, а й однодумцями, зокрема щодо упередженої критики праці Ом. Огоновського «Історія літератури руської» російським академіком, почесним членом НТШ О. Піпіним на сторінках «Вестника Европы» («Особая история русской литературы»). 1890. кн. 9 (сент.). С. 241–274), а також у деяких питаннях про націєтворчу роль української інтелігенції в духовому житті народу.

Сутність «російського прогресу» за Т. Зіньківським

О. Лотоцький, натоді семінарист, згодом відомий громадсько-культурний діяч, згадував, що 1891 року доля послала йому зустріч із Зіньківським, яка була «... пам'ятна на все життя [...]». Надзвичайна се була людина... Трудно збагнути для тих, хто не знав його, яку втратила українська справа силу в особі Зіньківського». Мемуарист вважав, що «кожному варто знати його біографію — життєпис людини, що служить зразком незломної вірності українській ідеї», до якої Зіньківський дійшов «досвідом всього життя». Українські проблеми, згадував він, «пекли душу» Зіньківського, а «вогонь його думки так горів», що він мав що сказати майбутнім українцям, адже «перспективи української справи малював» дуже «широко, не відповідно тодішнім фактичним обставинам — і так принадно ті перспективи уявлялися!». О. Лотоцький упоряджує трьохмісячного спілкування із Зіньківським як «губка вбирав у себе його думки, виношені та вистраждані, і досі видається мені те коротке знайомство наче блискучий промінь в обставинах тодішнього життя» [Лотоцький О. Сторінки минулого. С. 65–66]. С. Єфремов також згадував про те, що семінарську київську молодь неформального товариства «Ельдорадо» Зіньківський вміло «чарував запальним словом».

Творчість Зіньківського високо цінували М. Лисенко і М. Коцюбинський. На прохання останнього К. Паньківський надіслав до Чернігова перший том його творів (Л., 1893) [Коцюбинський М. Твори: В 7 т. — К., 1974. — Т.5. — С. 59, 81]. У листопаді 1898 р. М. Коцюбинський писав Н. Кобринській, що готується альманах «для інтелігенції з кращих творів українських, галицьких й буковинських белетристів» [Там само, С. 227], а 12 лютого 1899 р. сповістив їй, що до нього ввійде оповідання Зіньківського «Кудюю йти?» («Хвиля за хвилею», Чернівці, 1900).

За дорученням петербурзької громади українців Зіньківський 1890 р. написав текст вітального адреса на ім'я В. Антоновича з нагоди 25-річчя його наукової та громадсько-культурної діяльності. Зіньківський вважав ювіляра незаперечним авторитетом, коли йшлося про щире й віддане служіння українській справі. Зіньківський був добре обізнаний із більшістю наукових праць В. Антоновича. Хоча й написані вони російською мовою, наголошував він, але їх автором була людина, якою керувала велика любов до України, щире бажання показати величну історію і об'єктивно розкрити її трагічні сторінки [Писання..., Кн. 2. — С. 96–97].

Праці В. Антоновича сприяли тому, що Зіньківський згодом дуже точно продіагностує сутність «російського прогресу» (нині зветься «руським миром»). На підставі історично-порівняльного ґрунтовного аналізу фактів російської історії в контексті історії європейських народів Зіньківський у статті «Національне питання в Росії» дійшов висновку: «Сподіватись на російський прогрес можуть тільки несвідомі історії Москви і вдачі сього деспотичного народу, — історія може зломити сей народ, але прогрес його вдачі не змінить, — сподіватись іншого — нехтувати тисячолітню історію і науку історичну світову. Темна ся сила може впасти, але не переробитись, бо всьому ж є кінець, всьому» [Писання..., Кн. 2. С. 37]. Сучасні реалії підтверджують геніальну прозорливість та об'єктивність думок «бердянського провидця».

Тут треба згадати і той факт, що коли в Петербурзі 1887 р. гастролювала трупа М. Кропивницького, Зіньківський особисто зацікавився з її очільником. Той мав намір виїхати на гастролі в Америку й турбувався, аби український театр був гідно репрезентований у якомусь закордонному виданні. За порадою Д. Мордовцева Кропивницький звернувся до Зіньківського з надією, що саме він підготує ґрунтовну й фахову статтю про український театр. Зустріч із Кропивницьким була теплою й результативною, Зіньківський дав згоду на підготовку такого матеріалу, але подальша доля цього проекту залишається невідомою.

«Щось сподіятись мусить, мусить неодмінно...»

1910 року за активної участі етнографа Василя Кравченка та підтримки катеринославської письменниці Тетяни Сулими-Бичихіної на могилі Зіньківського було встановлено надгробний пам'ятник з чорного лабрадору роботи житомирського майстра Олешкевича з висіченою золотом епітафією В. Боровика:

Ідея О. Кониського «спорудити хоч не пишаний, але віковичний пам'ятник» була на решті втілена в життя. С. Бичихін у листі до В. Кравченка писав, що цей пам'ятник є на-

*Стражденник сын — стражденника народа,
Кристалль з його кривавой сльози —
Він не згинався, хоч як гула негода,
І не здригавсь від гуркотів грози;
Змагався навіть він з життям самим...
Коли людина ти — зіпхни за ним!*

справді гордістю містян, багато з яких, на жаль, не знали (це стосується й нашого часу!) «о существовании творений Т. А. Зиньковского», «лучшего нашего гражданина в родном Бердянске». Газета «Бердянские новости»

Такою занедбаною є могила Т. Зіньківського й нині, а надгробок потребує невідкладної реставрації

від 11 квітня 1917 р. повідомляла, що місцеві українці вшанували пам'ять Т. Зіньківського на його могилі, де священник М. Верецький відспівав молебень за упокій душі письменника і привітав присутніх із тим, що вони шанують пам'ять славного земляка. На жаль, невдовзі стежина до могили Зіньківського стала заростати. У червні 1927 р. у Бердянську в службових справах перебував В. Боровик, який у листі до В. Кравченка від 15 квітня писав таке: «Мені було прикро, що в Бердянці не знайшлося душі, щоб хоч сполола бур'ян довкола надгробку та виспала б гріб гарним бердянським піском з черепашками. Торік тут перебував Остап Вишня і видрукував у «Вістях» цілу низку фейлетонів <...> але він, український письменник і політичний діяч, навіть і слова не кинув про свого визначного попередника на тих самих ділянках громадської діянки, останки якого спочивають на бердянських могилах». Мусимо, на жаль, визнати, що такою занедбаною є могила Зіньківського й нині, а надгробок потребує невідкладної реставрації.

Першим, хто намагався у ХХ ст. повернути із забуття Зіньківського, був бердянський

краєзнавець Павло Петрович Архипенко, який у 1964 р. домігся (за сприяння своєї землячки, київської письменниці В. Єніної) того, що надмогильний пам'ятник письменника було внесено до державного реєстру пам'яток культури. П. Архипенко мріяв про видання творів Зіньківського й прохав В. Єніну поклопотатися перед Спілкою письменників України щодо цього питання. На жаль, такої перспективи не було, бо, як писала В. Єніна, у видавництві «Рад. письменник» стоїть велика черга живих письменників, а про покійних, тим більше Т. Зіньківського, нема що й казати [Архипенко П. Лист до В. Єніної, 1964 р. // Берд. краєзн. музей, ф. 11]. Таку спробу уже в роки горбачовської відлиги зробив український дослідник В. Скрипка, який підготував до друку частину епістолярної спадщини Зіньківського, мав намір видати двотомник його творів, однак реалізувати цей задум йому також не вдалося.

У найскладніших суспільно-політичних обставинах Зіньківський не втрачав віри в те, що «щось сподіятись мусить, мусить неодмінно і радикально змінити неможливі обставини. В повітрі носиться зміна велика, страшна зміна, — писав Б. Грінченкові 19 серпня 1889 року. — Дай Боже, щоб вона принесла нам те, чого в нас нема!» [...Віддати зумієм себе Україні, С. 161–162]. Ця «страшна, велика» і радикальна «зміна» сталася аж через 102 роки після написання Зіньківським згаданого листа — Україна здобула незалежність, якої так довго у нас не було і про яку лелівав свої думки автор «Молодої України»!

Пройнята ніжною та сильною любов'ю до України, овіяна теплом ліричного чуття, скріпленого пафосом громадянськості, творчість Зіньківського витримала іспит часом. На жаль, відродження ідей, що їх висунув Зіньківський, відбувається без знання його особи та його праць, він і досі залишається забутою постаттю новітньої української інтелектуальної історії. Прислухаймося до правдиво-гірих в аспекті достойного пошанування постаті Зіньківського слів його дружини, Ганни Сервичівської, яка твердила, що «вище всього він ставив любов до своєї Батьківщини, до свого народу. Він, бувало, казав, що його найближчі рідні, — ні жінка, ні діти, — все для нього ніщо у порівнянні з його заповітною ідеєю, тобто він цілковито прагнув жити для блага своєї України» [...Віддати зумієм себе Україні, С. 331].

Отож, плекаю велику надію, що врешті-решт знайдеться меценат — в Україні, а чи в діаспорі, — і порадує читачів незалежної держави виданням упорядкованої автором цих рядків творчої спадщини Зіньківського, яка охоплює майже чотири томи друку. Як не прикро, але стає вже сумною традицією той факт, що найвідданіші Україні письменники та громадсько-культурні діячі по їх смерті незаслужено забуваються й належно не вшановуються (згадаймо недавній подвиг Героїв Небесної Сотні!). Радую, правда, те, що в Бердянську та Черкасах (стараннями заслуженого працівника освіти України, професора В. Поліщука) іменем Зіньківського уже названо вулиці, а в Бердянському університеті та на будинку місцевої школи № 9 відкрито меморіальні дошки на честь видатного земляка.

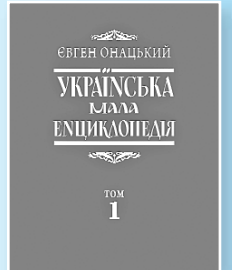

Сидір КІРАЛЬ,
доктор
філологічних
наук, професор

КНИЖКОВА ЯТКА

Євген ОНАЦЬКИЙ.
Українська мала
енциклопедія в
4-х томах. Том 1.
— К.: Університетське
видавництво
ПУЛЬСАРІ, 2016

Видатний український вчений-етнолог, просвітитель, публіцист і політик у статтях своєї авторської Енциклопедії торкається найширших проблем української духовної культури — етики, релігії, суспільної психології і філософії, вірувань, забобонів, символіки, народної творчості, історії, літератури. Не тільки багата фактологія, а й потужний емоційний заряд Енциклопедії підносять її до першорядних довідників.

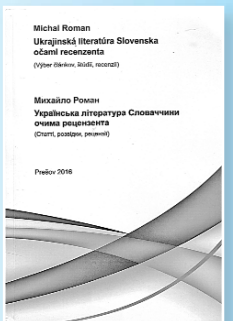
Михайло НАЄНКО.
З першою ро-
сою. Ліричні спо-
би. — К.: Освіта
України. — 68 с.

До збірки включено ліричні спроби відомого літературознавця, які в різний час публікувалися в періодиці та колективних виданнях. Так, вірш «Гуцуляночка» публікувався у харківському журналі «Прапор» іще в 1964 році, а новела «Бринить струна» — у «Вітчизні» 1965-го. Поезія і проза автора присвячені переважно тому почуттю, без якого й життя було б не життям. Душею поезії автор називає образне слово (перший підрозділ збірки), а світлина, що вміщені в останньому підрозділі збірки, це, на його думку, обличчя тексту.

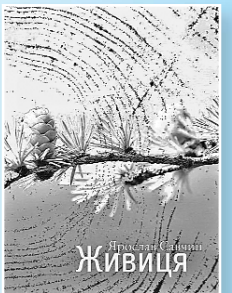
Михайло РОМАН.
Українська літе-
ратура Словач-
чини очима ре-
цензента (Статті,
розвідки, рецен-
зії). — Presov, 2016.
— 392 с.

Автор цієї книжки — професор Пряшівського і Бансько-Бистрицького університетів Словаччини. Україніст за фахом (закінчив Київський університет ім. Т. Шевченка і в ньому ж здобув учений ступінь кандидата філології), він бере активну участь у словацькому літпроцесі, постійно стежить за творчістю українських письменників, які живуть у Словаччині та Чехії. У книзі зібрано студії про таких літераторів та літературних критиків, як Василь Гренджа-Донський, Іван Мацинський, Федір Іванчов, Сергій Макара, Василь Дацей, Ілля Галайда, Микулаш Неврлі, Іван Яцканін та ін. Книжка — двомовна: дослідник опублікував у ній свої студії словацькою і (переважно) українською мовами.

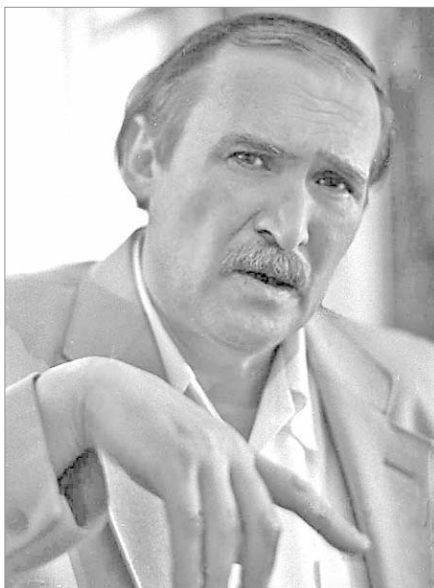

Ярослав САВЧИН.
Живиця: Лірика.
— Брустури: Дис-
курсус, 2016.
— 136 с.

Нова поетична збірка сучасного українського поета з Прикарпаття Ярослава Савчина наповнена проникливістю душевних почуттів, емоційною насиченістю й інтелектуальним збаганням сутності взаємин. В живичності поезій — медитація про любов, віру, надію й життєві високості щоденності та вічності. Для широкого кола читачів.

Татуювання на серці

■ Борис ЧІП

* * *

Коли любов — немає мудрих фраз,
Бо в них сто протиріч в єдино злиті.
Коли любов — то серце напоказ
Під музику молитви,
Де вже при перших звуках відчуття
Якоїсь високосної утрати,
Банальне й неповторне, як життя,
Але можливо лиш з листа читати.
І байдуже, чи ти майбутній раб,
Чи учорашній схмелений патрицій.
Любов, як і життя, все забира
Без репетицій.

* * *

Осінній дим, туман осінній мливом
Заполонили, вкутали довкруг
Повечорів'я ранне і вродливе,
Що й світ застиг, устоявся — ані руш.

Під тінь верби, під тінь тополі й глodu
Старезний вітер вітренят поклав,
На ложі листів'яному приспав,
Та й сам подався в сон сивобородий.

В саду глухому лунко й самотньо
Скінчила груша перший свій політ.
Іди, плив, дивися на всі боки —
Однаково туманнодимний світ.

Туманнодимний чи туманнодивний?
(Хоч див уже мільйони літ нема!)
В туманний світ затоплена людина,
Неначе дим і як туман — сама.

Її хода тремка, як хитавиця,
Бо обрію всього лише на крок...
Туман чи дим, дим чи туман клубиться,
А хтось гука — крізь терни до зірок...

* * *

Після першого цілунку
Світ з очей кудись летить
І дрижить, і мерехтить...
Мить — і всенебесно-лунко
розливається блакить.
Чуєш, як у пальцях б'ється
(в кожнім!) по маленькім серцю.
Наче страх і наче свято,
Котять, падають крилята
Через душу — в прірву, вниз...
Зупинися! Зупинися!
Стане солодко від болю,
Ти забудеш бути собою
І на мить, і на колись...

* * *

От все й відлюблено. Так скоро
Скінчивсь приплив, почавсь відплив...
Як добре, що у вашім морі
Я каравел не погубив.

Ви білі руки променясті
Вплели у сонячне стерно
І щось про щастя... Ніби щастя
Із вами й морем заодно.

Вчуваю голос, бачу вроду,
І щастя, як для кого, є...
Ви ж зупиняли синю воду,
Що була в колесо моє.

І торг почавсь... Без добрих свідків
Плачу за хвилю, за приплив,
За ночі божевільне світло,
За струшений із серця пил.

Плачу з шляхетності за себе,
(За вас найперше я плачу)
Плачу за місяця й за небо,
І вже доходить до плачу...
Плачу ночами і літами,
Іржанням збурених лошиць,
Плачу піснями і думками...
А що ж його собі лишить?!
Те, що відлюблене й забуте,
В колисьці слова вколиши...

* * *

Ще тільки вчора я моливсь на вас
Під золотий капіж тополь свічастих.
В кудлатих кленах билися слова
І смішнолисто мріяли про щастя.

Було то справжнє... Без нальоту гри,
Слова без ваг, без виміру пливли,
А ви складали їх в букет дурманний,
Немов урок останній — з ікебани...

Я тільки вранці клена зрозумів,
Припав до свічки згаслої — тополі —
І онімів... Де був букет із слів,
Гілля повисло безсловесно голе.

А квіти, пелюстки і листолет
Прив'ялим подихом послалися довкругно.
Під пусткою зігнувшись, як биндюжник,
Брів листопад. Він трохи був поет.

І чув: сьогодні стерлася молитва,
Якій кінця, здавалося, нема...
Де вчора я високе небо виткав,
Лишилися хмари сірі і дурман.

У майстерні Творця

Тут геній спав. А може, і не спав,
Бо день і ніч змагався з першим Словом,
Яке незнано хто й кому сказав
Чи випадково, чи не випадково.

Тут глина ждала присуду свого,
Аж мліючи перед всетворним кругом.
Тут був уперше холод і вогонь,
І вперше — Світ, який не буде вдруге.

Скажи мені:
Чи корінь зрить свій плід?
Чи в поклик кожної ікрини риба вірить?
Скажи мені:
Чи кладучи на спід
Гнізда чужого смерть і родовід,
Зозуля перед кимось лицемірить?
Скажи мені:
Чи, розірвавши лань,
І спивши кров її живу і теплу,
Звіриний цар чалапа без вагань
Прямісінько (мимо Едему) в пекло?
Скажи мені:
То геній ти чи ні?!

* * *

Незримий каменю при молодій стежині...
Лиш раз спіткнувся, а весь вік болить.
За що нас дивна доля роздружила
На все життя, а думалось — на мить?

Так проминули два потоки різні...
Хоч мислями єдналися в один.
Доки живий (так кажуть), то не пізно
З коханих вуст напиться води.

А скільки ж було спито з некоханих?
І серце тепло, і німіла кров.
І тоскно йшла у саднах та у ранах
Із нелюбами не своя любов.

Чужо-чужинна... Десь в глибинах іскра
Тремтіла, билась, рвалась до надій.
Брели літа зануджено, без істин,
Й писали пам'ять на гіркій воді.

Лише ковток... І ти кудись вертаєш,
Об камінь б'єшся і лежиш кудись,
Де при стежині приніміла тайна
З коханих вуст неспитої води.

* * *

І добре дерево мене переживе,
Бо злих дерев немає у природі.
І хвилями трава перепливе,
Бо плоть моя в корінні перебродить.

І навіть дух, коли він не зчорнів
У гріховоднім вавилонським пліні,
Належатиме більше не мені,
І, може, ще раз вселиться в людину.

То буду я з продовженням чи ні?
Чи кологіт, чи вищий звив спіралі?
На це ніхто не відповість мені
Аж до відходу з юдолі печалі.

Але ця мить за вищою ціною,
Коли вже й сам стаєшся таїною.

Віктор Крижанівський. Віттар Грядущої Ери

Татуювання на серці

В плинучі очі Дніпра подививсь —
Серцем розвиднився, мислю прокинувся:
Я цій землі не від роду став сином,
Бо разом з нею колись народивсь.

Разом із нею — плечем у плече —
Раттю вставали, зводили вежі.
Скільки Славута крізь неї тече,
Стільки й крізь мене. З начал і допреже!

Я був повіками плинних глибин,
Був берегами з сосновими віями.
Зліва я — син, справа я — син.
Разом — народ з віковими надіями.

Жаль, що надію щораз убива
Рідна порода безпутної волі.
Став я вустами Дніпра, і слова
Цвітом зійшли на розоранім полі.

Цвітом і вогнищем жита й небес,
Де із кровини зводились маки.
І топино-калиновий ввесь
Я на могилу зійшов і заплакав:
Ні з ким постати плечем у плече.
Навіть Славута в кайданах тече.

Чим же мені тепер бути чи ким,
Щоб і розвиднити і пробудити?
Дивний який...
Перетратив віки
На обереги людвиг без молитви.

* * *

Навіщо я прийшов у цей жорстокий світ
З душею милостивою і тихою?
Я й до цих пір не можу зрозуміть,
Чом я живу йще і чим я дихаю...

Мені здавалось — я потрібен всім,
І всі мені потрібні до кровиночки.
Світ і мене, мене й предивний світ
В одній колисьці Бог всемудрий виняньчив.

І та колиська — СЛОВО. Слово — Бог,
Де виміри всьому і всього — вірою!
Чому ж на перших фразах діалог
Між мною й світом закінчився прірвою?

* * *

Немов щеня сліпе і нерозумне,
Так скімлить серце в опівнічний час.
Сто літ тому (як брати по зозулі)
Печаль ця почалась.

Сто літ тому.
Іще нам по сімнадцять.
І світ в зорі. І несходима путь.
І жайворонок зливу золоту
З-під сонця розсипа на цвіт акацій.

І хто ж бо знав, що вже для нас нема
Ні стрічі, ні кохання, тільки — пам'ять?..
Купалася лукава ніч Купайла,
І хтось тебе жагуче обіймав.
Цей хтось помчав на білому коні
Тебе в степи свавільні та глибокі...

І вранішні волошки синьоокі
Йому збирала ти, а не мені.

Все так раптово, що для болю місця
В душі тоді у мене не знайшлося.
Я забував. Уже й забув, аж ось
Зустрів одну тебе посеред міста.
Ішов, як злодій, гасячи сліди,
І пив твою ходу, вже не колишню...
І ти спинилась, наче ненавмисне,
Поглянула — і не впізнала ти.

Сто літ тому... Які ж бо древні ми.

* * *

Щодень од щастя далі, як од вічності.
Ніч в солов'ях і та не дорога...
Чому, чому з печаллю я обвінчаний,
Адже я Радості обручку зодягав?

Любив не просто. Інші вміють просто —
Без бурі, без польоту, без жалю
У власну жменю загребти весь простір
І в тій могилі схоронить зорю.

А я любив, олюднюючи тайну.
Так іскра любить вогнище своє,
Та все одно від нього відлітає,
Хоч знає, що навіки розтає.

Ще я збагнув, що час — умілий злодій —
Вбирає в себе золотий запас,
Жене із душ луну чужих мелодій
І залиша єдину — варту нас.

З душі, з вінця, із подиху засяє,
Коли любов з любов'ю відлітає,
Благословивши вогнище своє,
І — розтає...

ПРОЕКТИ

Одразу зауважу, що це — перший крок двох авторів Дмитра Спирка (поета), Дмитра Пархоменка (фотохудожника) і натхненника — редактора Сергія Анпілогова, який мобілізував і стимулював до реалізації свого гуманітарного проекту, де основними напрямками будуть наука, культура, спорт. Метою цього проекту є залучення потенційних партнерів у духовну сутність людини. Не дарма автори видання вирішили увиразнити свої почуття, відчуття, емоції через книгу як перший пункт своїх планів.

Мистецький синтез і синкретизм — ось важливе — слово і картина (фотоетюд). Відчуття «дихаючі» картини словом, і — навпаки, відчуття слово — картиною. Синтез мистецтв як складник сучасної культури, як симбіоз прийомів, навичок (вміння), як симбіоз інтерпретації, трансформації тексту, культурно-історичних алюзій (майстерність), як симбіоз продукуючих інтенцій, креативних ідей, — веде до культурного діалогу (творчості). Він репрезентує складну розгорнуту реальність можливостей взаємодії творчості, майстерності та вміння, яка і створює контекст синтетичного мистецького твору. У книзі «Лазурь — наш Берег» саме це й стало наслідком творчого спілкування трьох людей. Себе, це такий спільний рух спіраллю креації, спільне досягнення певних результатів, коли все відбувається без образ, без фальші, а — з довірою й вірою в майбутнє.

У 90-ті роки видавництво «Дніпро» поширило видання пейзажної лірики та художніх пейзажів, які були ніби своєрідною ілюстрацією до текстів різних авторів. Наш випадок — дещо інший — тут один автор віршів, Дмитро Спірко, — який спробував відчуття імпульсу художника Дмитра Пархоменка, і — навпаки. Перед читачем — фіксована праця особистісного стану, одкровення, характеру, дії. Герменевтика називає такі речі «збіжністю горизонтів розуміння й

Синтез мистецтв

Серед новинок видавництва «Самміт-книга» до Форуму видавців у Львові варто звернути увагу на літературно-мистецьке видання «Лазурь — наш Берег». Ця книга нещодавно стала лауреатом на Міжнародній київській книжковій виставці, що проходила в Українському домі.

Директор департаменту видавничої справи і преси Держкомтелерадіо України Олексій Кононенко (на фото ліворуч) вручає дипломи Дмитру Спірці (на фото праворуч), Сергію Анпілову, Дмитру Пархоменку

очікування». Тут кожен фотоетюд має вербальний пензлик.

Спочатку, за словами авторів, книга була запланована, як триада душ, як «лазур» і одивнення людської внутрішньої суті. Але, попри такий синтезуючий і піднесений настрій, саму структуру видання вони вирішили не робити стихійною чи хаотичною, а — чіткою, впорядкованою, структурованою.

Тому книга має кілька розділів: «Погляд», «Море», «Букет», «Обітована», «Ранку землі», «Людині шляху».

Кожен із розділів варіює: від онтології до любові (любові божественної, любові платонічної, любові уявної). Тут є все: від медитативної лірики — до пейзажної, від мариністичної (якої, до речі, чи не найбільше) до — побутової. Кожен рядок у книзі — окремий заклик до діалогу, до того, щоб «завести» реципієнта і підсвідомо примусити вболівати, як вболівальників на боксерському ринзі. Автори ставили перед собою завдання переконати читачів у щирості — щоб вони читали, ніби про себе, щоб сприй-

мали це так глибоко і пронизливо, як належить тим, хто хоче і вміє ЧУТИ. Бо поєднання зорового й вербального налаштовує на гармонію і спокій, тишу й затишок. Лейтмотивом видання є природа й природність, мандри, подорож, пізнання світу. Е. Бенвнст зауважував: «Людина вчиться у природи, від неї вона пізнає принципи світобудови».

Книга — напрочуд лірична, тут нема агресії. Тільки — релакс і споглядання, рух по колу вічності. Але де б не був ліричний герой, чи — в Парижі, чи — Монако, — найріднішим для нього залишається Берег його вітчизни. У цьому простежується своєрідний патріотизм і відчуття духовного дому.

Усе, на чому затримується погляд художників (слова і фотопензля), — взаємодоповнює одне одного. І ніхто не намагається бути кращим, або — гіршим — вони обидвоє є творцями естетичного видава.

Існує думка, що іноді образотворче мистецтво у своїх відкриттях і новаціях випереджає літературу — і навпаки. Узяти, наприклад, мистецтво Ренесансу, коли живопис домінував, принаймні на півдні Європи, так само, як література XIX століття — і романтична, і реалістична — відіграла головну роль у динаміці мистецького розвитку. А живопис Відродження, за словами професора Кіри Шахової, «випередив на ранньому етапі літературу, бо він був вільніший, розкутіший і за змістом, і за формою і, таким чином, впливав на словесність, стимулював розрив з нормативами середньовіччя».

Ми ж не беремося судити художній рівень текстів чи картин, — час усе збалансує. Тому не хочеться давати оцінок, позитивних чи негативних, — вважаю, що треба дати читачам самим можливість визначитися...

Ця книга стала лауреатом в номінації «Поезія» на Міжнародній київській книжковій виставці, що проходила в Українському домі з 25 по 28 серпня цього року. Хай щастить!

Леся Мудрак, письменника

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

(Закінчення. Початок на 1-й, 2-й стор.)

Зате гучних виступів, заяв, відозв, колективних словесно-звукових уболівань за долю України у пресі, на радіо чи телеканалах — хоч відбавляй. А от на пропозицію поїхати зі мною у діючу армію, попрацювати в окопах і бліндажах на передовій, поїздити з автоматом між колін і розстебнутим підсумком із гранатами по замінованих донецьких степах і териконах, аби побачити й написати правду про війну, — щось ніхто з наших спілчанських секретарів не відгукнувся. Адже можна поїхати хоч на кілька днів, хоч на рік або й більше. За дорученням Генштабу Збройних сил України я підбираю охочих стати прес-офіцерами воюючих на Сході бригад. Майорські посади, місячна платня близько 12 тисяч гривень, пільги учасника війни... Але поки що відгукнулося лише кілька наших колег...

— У бібліотеці Будинку письменників уже чимала підшивка редакційної Вами військової газети...

— Військового вісника. Навіть тут доводиться долати недалекоглядність нашої Верховної Ради, яка Законом про роздержавлення ЗМІ практично поставила хрест на військовій пресі. Але фронтова преса потрібна. Її не замінити ні радіо, ні телебачення. Солдат у окопі хоче знати, що робиться у сусідніх ротах і батальйонах, прочитати про свого бойового товариша, про себе, послати цю невелику газету із заміткою додому рідним, де публікацію про воїна-земляка передрукує районна чи міська газета. Діти з гордістю понесуть публікацію про батька-героя до школи... Ось реальне, а не казенно-надумане виховання патріотизму, поваги до захисника Вітчизни!

Потрібність низової військової преси, яка за формою і змістом залишатиметься малотиражною бригадною газетою з тиражем

Слово в обороні України

фронтових дивізіонів часів Другої світової (1 аркуш форматом А-3 або брошура з 4-х сторінок форматом А-4, один випуск на тиждень тиражем 250–300 примірників), але в обхід недолугого Закону буде називатись військовими вісниками, визнано вище командування Збройних сил України. Готується заснування таких вісників у всіх воюючих бригадах, а отже, у недалекій перспективі армії потрібні будуть понад сотня військових журналістів.

Наш вісник 72-ї бригади «Знамено перемоги», який нині випускаю разом зі своїм сином Юрієм, також членом НСПУ, є поки що єдиним виданням в Україні. На ньому відпрацьовується форма та зміст, періодичність випуску, штатний розпис, матеріально-технічні потреби.

Крім бригадної малотиражки, з ініціативи заступника командуючого Сухопутними військами Збройних сил України полковника Олександра Голоднюка і бойового офіцера в зоні АТО, полковника Івана Савки випускаємо вісник Сухопутних військ ЗСУ під назвою «Захисник Вітчизни». Світ побачило уже 8 номерів.

Сподіваюсь, у новому 2017 році кількість таких видань буде значно більшою, а редакторами стануть колеги з досвідом журналістської роботи.

— Випускати таке видання — справа не з легких. Чи не убує така відповідальна й небезпечна робота двох письменників-гаїв?

— Аніскільки. Коли проведеш з бійцем кілька діб на опорному пункті, сходиш із ним у нічний дозор, зрештою, наварис на всю роту здоровенний кількавідровий казан смачного домашнього борщу (я це вмію і люблю), — бійці тобі повірять і відкриють душу для щирої сповіді. Оце і є найшасливіша для автора мить: одержуєш золоті зерна людської

довіри як основу майбутніх творів. Саме так збираю матеріал для написання художньо-документальної книги про побачене й пережите на війні під назвою «Вогненні рубежі Прапороносців». Є надія, що вона започаткує серію художньо-документальних книг.

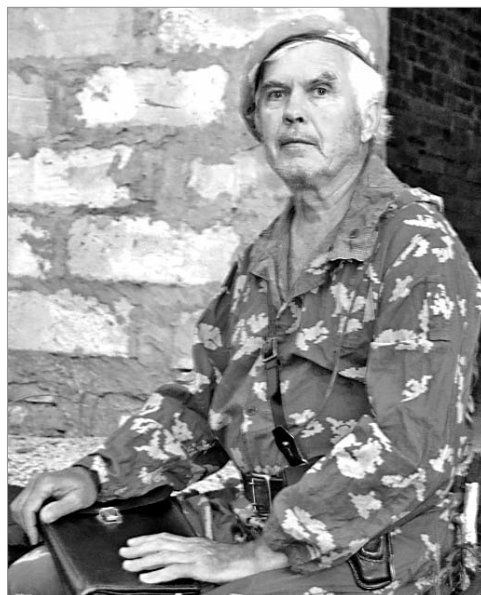
— Мабуть, це і є головна робота письменника на війні?..

— Так само можуть допомагати своєму народу пристрасним талановитим словом й інші українські літератори, які з різних причин не взяли в руки зброю. Щоб знали наші захисники, що ми пам'ятаємо про них, турбуємось, бажаємо переможного повернення додому. Що докладемо усіх сил, аби не роз'їдала сотні тисяч душ ота круто заварена в ординсько-імперській Московії кислота ненависті до патріота-українця, який всупереч путінським сценаріям запрагнув виборсатися зі смертельних братерських обіймів і захотів жити за своїми уявленнями та уподобаннями, орієнтуючись не на вказівки «старшого брата», а на демократичні європейські цінності.

Святий обов'язок літератора, який долею приречений стати очевидцем чи й учасником військового конфлікту, — чесно розповісти про побачене й пережите читачам. Пишучи про війну, літератор увесь даний Богом талант повинен націлити на одне: переконати читача, що чужого горя не буває. Що грань між миром та війною дуже тонка й крихка, що ніхто й ніде не може бути абсолютно впевненим у своїй захищеності від страшного молоту війни.

— Пригаду, про це Ви писали на сторінках «ЛУ» ще до початку українсько-російської війни...

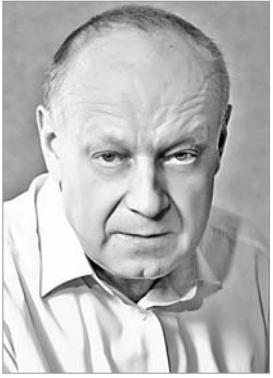
— Так. Матеріал називався «І один у полі воїн...». У ньому я полемізував з тими колегами, хто вважав, що військово-патріотична література у миролюбній Україні, яка не

має ворогів, нікому не потрібна. Час довів мою правоту. Полум'яне патріотичне письменницьке слово сьогодні, у дні смертельної небезпеки, що нависла не лише над нашим європейським вибором, а й над самим існуванням незалежної держави України, стало ще актуальнішим. Адже б'ють по луганцях і донецьках, по наших синах не лише «Гради», снаряди й кулі. Б'є не менш небезпечна зброя — чуже, облудне, налите ненавистю слово. І від нього не сховаєшся за бруствером чи навіть у сучасному бомбосховищі. Йому можна протиставити теж тільки Слово: слово правди, людської гідності й синівської любові до рідної землі та її багатостраждального народу.

Якщо зброя — це зі світу матеріального, то синівська любов до Батьківщини, а тим паче готовність віддати за неї не чийсь, а своє власне, єдине й неповторне життя — це вже з набагато тонших матерій. І тчється ця тонка матерія Словом, яке було у Бога і було Бог...

Розмову вів
Станіслав ГРИГОРЕНКО

«Брудно ви живете...»

Новела

Богдан
МЕЛЬНИЧУК

Кремезні ясени обабіч вулиці, сильні й непокірні, чом ви не зашуміли стривожено віттям, побачивши таку наругу? Та ж пам'ятаєте бабу Стефанію ще молодою вчителькою з неодмінним портфелем у руці, наталованим зошитами і книжками, а Люду-італійку — школяркою, яка росла без батька. Чом ти, буйний вітре, тоді так рано вклався спати й не допоміг ясенам покарати зло, зірвавши з когось із них бодай суху гілляку й кинувши її на кривдницю немічної старенької в окулярах із товстими скельцями? І ти, грозова хмаро, чом не нависла ще раз над вулицею і не закрила сонце тій, котра не боїться небесної карі, не вдарила громом-блискавкою, щоб аж земля здригнулася під ногами грішниці?

А починалося того надвечір'я ніби спокійно...

— Дочко, та перестань нарешті називати мене тим дурним словом — мадре. Скільки можна! Он уже сусіди підсміюватися почали...

— Мадре, не треба так нервуватись. Я тобі вже сотню разів казала, що італійською то означає — мати. А ми ж на Європу ривняємося.

— Ти ж зараз не в Італії, Людо, а вдома, у рідному селі. Тут, де народилася, де корову пасла, до школи ходила...

— Та я за десять років гарування в Італії вже так призвичаїлася до того мадре, що воно мені досі у вухах дзвенить.

— У вухах хай дзвенить, а на язык не випускай. Бо надто вже смішно звучить: мадре Наталка. Ще прозивати мене так почнуть.

— Добре, мад... мамо, спробую відівчитися. То не важко. А все інше...

— Що маєш на увазі, Людо?

— Вибач, але... Брудно ви живете.

— Тобто?

— Он дивися, сонце вже до обрію котиться, а після ранкового дощу на вулицю годі вийти, потонеш у болоті. І то влітку. А навесні чи восени що казати?! Без гумаків хоч із хати не виходь. Не те, що в Італії.

— А там що?

Василь Лопата. «Смук». Ліногравюра

— Усе акуратненько, чистенько, доріжки, стежинки вимощені. Травичка зеленіє, квіти око тішать. І ніхто не ступить на них — приватна територія. А тут... Як не корова, то теля, як не теля, то вівця. Он скоро пастухи худобу з берега гнатимуть, то треба пильнувати.

— Та ж рів відділяє наше обійстя від дороги. Сама ж стільки грошей вгатила Славкові, щоби трактором викопав. А ти ж їх так тяжко заробляла.

«Знала б ти, ма, якою ціною вони мені дісталися...» — подумала Люда, а вголос буркнула:

— Мені на таке грошей не жалко. Бо порядок має бути. Хай тепер інші просвітлюють мізки тим, чого я в Європі навчилася. Хтось же мусить показувати приклад. Іду пильнувати, мадре!

— Людо!

— Вибач, вискочило. Приготуй щось смачненького на вечерю, мамо.

— Гаразд. Тільки не підвищуй на вулиці голос ні на кого, бо ти пойдеш знову в Італію, а мені ж із тими людьми жити...

— Постараюся. Хіба дуже розізлить хтось. Бо наші люди інколи — гірше, як худоба.

Люда на всяк випадок розстебнула верхній гудзик на халатику, побільшуючи й без того чималеньке декольте, — може, вулицею йтиме хтось вартій уваги. Бо й таке буває.

...Баба Стефанія ледве волочила ноги, вимішуючи притужавілу грязюку. Добре, що гумові чоботи здогадалася взяти, коли вела корівчину пастися. Правда, чи то гумак хтось невидимий розтягнув, чи ноги від старості всохли, — теліпаються в халавках, тільки й пильнуй, аби не впасти. Однією рукою на палицю опирається — без цієї помічниці тепер, коли, слава Богу, за вісімдесятку переступила, — ні кроку. А лівицею Лиску цупко за мотузку тримає, щоб не обскубувала привуличних кушів. Ниньки знову не напаслася годувальниця, бо того берега залишилось — як кіт наплавав. Якийсь орендатор, подекуять, що він з адміністрації, приватизував ставок, а відтак і землю навколо нього оголосив своєю. Тільки трохи далі, там, де річка, зелена смужка залишилася для громади. Але невеличка, бо якась теж прибудна агрофірма розорала берег мало не до води.

«Охо-хо!» — зітхнула Стефанія й міцніше стиснула мотузку, бо наближались до обійстя Процькових. Люда-італійка, як називали її в селі, вже стояла у відхиленій хвіртці, поправляючи зачіску та пильнуючи, чи корова не посягне на її кущик або дерево, хоч і відділені ровом. А тут, як на зло, палиця, потрапивши в ямку на дорозі, ковзнула і випала з немічної руки старенької. Нахи-

лившись, щоб підняти помічницю, Стефанія мимоволі випустила мотузку. А Лиску наче гедзь укисив. Відчувши волю, вона ступила на свіжий насип Людиного рову і скубнула кілька листочків з вишні. Вгледівши це, «італійка» залементувала так, що було чути, певно, на протилежному кінці села. А потім вибігла на дорогу, вхопила палицю, яку Стефанія так і не зуміла підняти, бо бабцю скрутило в крижах, і кілька разів лупнула корову. Рогата, підскачовши від несподіванки, вибриком побігла додому, збурюючи мотузкою воду в калюжах. Покаравши корівчину, Люда на цьому не зупинилася. Не тямлячись од люті, навідмаш ударила палицею зігнутому Стефанію по плечах, а коли та впала, — ще й по голові. Старенька зойкнула й завмерла, боячись нового удару.

На шум вибігла з воріт Наталка. Вирвавши з Людиної руки палицю, видихнула:

— Що ти робиш, паскудо?! Вона ж, Стефанія Андріївна, тебе в школі вчила!

— То її так скрутило за те, що нам двійки з математики ставила? — пінилася Люда. — Хіба впізнаєш? Зрештою, чого я маю придивлятися до кожної, хто тут товчється. А що колишня вчителька... Хай би хоч тепер навчилася по-європейському жити. Віднині десятому закаже, як треба худобу пильнувати.

Бридливо стріпуючи пальцями, забрудненими від палиці, шезла за парканом, ударивши хвірткою. Наче постріл на всю вулицю ляснув — цим звуком «італійка» добивала поранену бабусю.

Наталка допомогла Стефанії піднятися. Метнувшись на подвір'я, принесла води, щоб помити бодай обличчя й руки.

— Вибачте мені, Стефаніє Андріївно, за дочку, вона після Італії — як сама не своя. Нерви, каже, там їй стріпали до решти. Прошу вас, хоч поліцаєм не телефонуйте, бо вони зараз вислужуються один попереду одного, справа може до суду дійти...

— Господь їй суддя, Наталко... Мабуть, таки поганий з мене був педагог, що не навчила жити за Божими законами.

Обмивши ще й палицю, Наталка подала її Стефанії.

— І синові не кажіть нічого, як приїде, — попросила вчительку.

— Та коли то ще буде, — зітхнула старенька, і сльоза покотилася зморшкуватим обличчям. — Може, аж на похорон мій вибереться... Справи в нього, справи... А поки що допоможіть мені дійти додому: голова крутиться...

Отак і подибали вони поволеньки вулицею, ковзаючись та опираючись одна на одну. Печаль підтримувала смук, а образа опиралася на руку безнадії.

■ ДО УВАГИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІВ

Літературна премія в галузі критики

Літературна премія в галузі критики ім. О. І. Білецького (заснована 1972 року, носить ім'я О. Білецького з 1986 р.) є премією Національної спілки письменників України та Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України й покликана сприяти розвитку української літературної критики, посиленню її активності в дослідженні й висвітленні сучасного літературного процесу, його тенденцій, явищ і постатей. Премія присуджується щорічно за найкращі праці різних жанрів у галузі літературної критики, виключаючи збірки статей і монографії.

Пропозиції щодо присудження літературно-критичної премії вносять редакції (редколегії) літературних, літературознавчих газет і журналів, інтернет-видань та культурологічних і громадсько-політичних часописів і тижневиків, що мають постійні розділи або рубрики літературної критики. Згідно з новим пунктом статуту віднині члени журі (а всі вони лауреати Премії імені О. І. Білецького) можуть самі подавати кандидатури на премію.

Редакції (редколегії) відбирають кандидатури номінантів на основі річного (від 1 жовтня попереднього року до 1 жовтня поточного року) доробку свого видання і подають клопотання до 15 жовтня поточного року (разом із короткою довідкою-характеристикою критика та його доробку, зокрема за останній рік).

Журі премії (голова — академік НАН України В. Г. Дончик) обговорює подані кандидатури і таємним голосуванням обирає переможця.

Особа, якій присуджується Премія, отримує диплом та грошову винагороду. Вручення Премії відбувається (2 листопада — день народження О. Білецького) в перші дні листопада почергово в НСПУ та Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ в присутності літературознавців, письменників, представників ЗМІ.

Переможець виголошує коротку доповідь з актуального, на його погляд, питання сучасного літературного процесу. До складу журі літературно-критичної премії в кількості 9 осіб входять лише критики й літературознавці, відзначені премією ім. О. І. Білецького. Положення про літературну премію ім. О. І. Білецького, ухвали журі Премії затверджують Президія НСПУ та Вчена рада Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ.

Адреса для подань: Шпиталь Анатолій Григорович, секретар журі Премії ім. О. І. Білецького, Інститут літератури імені Т. Шевченка НАН України, вул Грушевського, 4, м. Київ, 01001.

■ ОГолошення

«Книжкова Буча» буде!

До уваги видавців, письменників, шанувальників книги

1–2 жовтня ц. р. в мальовничому міському парку міста Буча Київської області (12 км від столиці) відбудеться 2-й Всеукраїнський фестиваль української книги «Книжкова Буча».

Метою фестивалю є популяризація книжки для читачів будь-якого віку, відродження видавничої індустрії, знайомство гостей зі знайомими та молодими письменниками і, зрештою, сприяння розвитку української літератури.

Ініціаторами та головними організаторами «Книжкової Бучі» є: Національна спілка письменників України, Бучанська міська рада та газети — «Літературна Україна» і «Бучанські новини».

У рамках фестивалю заплановано проведення презентацій нових книжок, автограф-сесій, зустрічей із відомими українськими письменниками тощо.

Просимо всі зацікавлені видавництва та ЗМІ подати заявки на участь у фестивалі до 25 вересня на e-mail: sv-kulida@meta.ua або телефонувати за номером: (093) 939-16-88.

Сергій КУЛІДА,
віце-президент фестивалю

Культурний «десант» у Маріуполі

Їх чекали не кулі та протитанкові їжаки, а оплески і прохання зробити фото на пам'ять, адже вони привезли до прифронтового міста поезію, фільми, музику й атмосферу свята.

Протягом кількох днів у кінці серпня в Маріуполі тривали різноманітні заходи під загальною назвою «ХОУМ-фест», що значить «Харківські орли у Маріуполі». Це частина благодійного мандрівного фестивалю «Харків обрав Україну», метою якого є культурна й громадська співпраця між регіонами країни.

Фестиваль відкрив кінопоказ. У тайм-кафе «Пропаганда» відбулася презентація фільму «Герої не вмирають» режисера і журналіста Володимира Чистиліна. Це фільм про трьох харків'ян, які загинули на Майдані. Але, як сказав режисер, це не просто історія про трьох молодих людей. Це спроба розібратися, як так виходить, що звичайні загалом люди в критичний період історії діють героїчно, хоча й ірраціонально.

Наступним став літературний вечір в інтелектуальному барі «ІЗБА-читальня» за участю харківського письменника Сергія Жадана, львівської поетеси Галини Крук та макіївського поета Олексія Чупи, а також музиканта Бориса Севастьянова. Власне читання тривали близько години, під час яких хедлайнер фестивалю Сергій Жадан на прохання власника «Ізби» ветерана АТО Богдана Чабана прочитав свій вірш «Риба» на фоні намальованої на стіні кав'ярні риби. По закінченні офіційної частини поет передав закладу книжки сучасних українських письменників від видавництва Meridian Czernowitz, а потім почалося неформальне спілкування та автограф-сесія.

Львівська поетеса Галина Крук роздає автографи

Свої вірші читає луганська поетеса Любов Якимчук

Сергій Жадан підкорив серця дітей та батьків

Насичений другий день розпочався заходом, що не був спочатку вписаний у розклад ХОУМ-фесту. Сергій Жадан, Галина Крук, Олексій Чупа, до яких долучилася луганська поетеса Любов Якимчук, люб'язно прийняли запрошення дитячого читачького клубу «Я люблю читати» й познайомилися з маленькими книголюбями, серед яких були і

маріупольці, і переселенці з зони АТО. Взагалі такі публічні читання проходять регулярно — як частина загальноукраїнського проекту «Україна читає дітям» в рамках ініціативи «Вся Європа читає дітям». Поети, яких звикли сприймати виключно як «дорослих» авторів, читали вірші для дітей, грали в ігри й танцювали, чим підкорили серця не тільки малечі, а й батьків. Цей незапланований захід для багатьох відкрив відомих авторів зовсім з іншої сторони.

— Я, чесно кажучи, з острахом ставлюся до зустрічей із творчими особистостями, — поділилася у Фейсбуці своїми думками багатодітна мама Тетяна Комісарова. — Ось подобаються тобі чийсь вірші. Ти носишся з цією книжечкою, крутиш чийсь слова у своїй голові, і тобі класно. А тут на тобі — живий автор. А раптом він тобі не сподобається? Як тоді вірші любити? Або ти йому не сподобаєшся (чому ні?), відчужеш і будеш ображатися. Як тоді любити вірші? І взагалі ці поети якісь занадто «дорослі». А вони взяли й виявилися класними. От просто зовсім класними.

Просто з дитячих читань письменники поспішили до Центральної міської бібліотеки ім. Короленка, де до них приєднався поет Павло Макаренко, президент Української асоціації видавців і книгорозповсюджувачів Олександр Афонін, видавець Олександр Красовицький. Усі разом презентували соціальний проект «Жива сучасна бібліотека», покликаний оновлювати бібліотечні фонди, сприяти залученню населення до читання якісної літератури та організовувати творчі зустрічі авторів із чи-

тачами. В рамках цього проекту бібліотеки Донецчини вже отримали півтори тисячі книжок на суму понад 100 000 гривень.

О. Афонін звернув увагу усіх присутніх на недооціненість книжок:

— Якби за 25 років незалежності було більше уваги до книги, до того, щоб вона потрапляла не лише в західні та центральні регіони України, а й на схід, щоб люди могли читати, бачити, мислити, жити тим життям, яким живе вся Україна, то ті події, що сьогодні відбуваються, просто були б неможливі.

О. Красовицький відзначив, що нинішня ініціатива — лише перший крок на шляху до змін. Другий крок, на його думку, — це зміна існуючих бібліотек.

Після презентації соціального проекту розпочався марафон поетів, під час якого кожен автор цілу годину читав свої твори, інколи ще навіть неопубліковані. Публіка була в захваті.

Останнім заходом у рамках ХОУМ-фесту став концерт в арт-просторі «ТЮ!» за участю гуртів «Жадан і собаки» та «Папа Карло», а також Анжеліки Рудницької і Бориса Севастьянова. Якщо існує десь ілюстрація до молодіжного слова «драйв», то це була вона. Маріупольці співали, танцювали, обіймалися й заряджалися позитивом.

Мабуть, подібні фестивалі якраз і існують як іспит для суспільства. Чи готові ми сприймати нові формати культурних і соціальних проектів, чи готові проводити зустрічі авторів із читачами і чи знайдуться взагалі ті читачі? Два неймовірно насичених серпневих дні показали — Маріуполь цей іспит склав.

— Маріуполь, який існує в реальності, набагато кращий [за описаний у романі «Ворошиловград»], набагато приємніший, — відзначив Сергій Жадан в інтерв'ю громадському ТБ Приазов'я. — Той Маріуполь, який є у «Ворошиловграді», — це така химера, певна Вавилонська вежа, збудована на березі Азовського моря. А цей Маріуполь — симпатичний, енергійний, щирий, драйвовий, і він вселяє надію.

■ Тетяна ПЕТРУШКІНА

П'ятниця, 9 вересня

7.00 — «Мист. афіша». **8.30** — «Ранок на радіо „Культура“». Інф.-муз. пр-ма (пр.еф.). **10.40** — «Волонт. десант». Про стомат. послуги для уч-в АТО — волонт. Е.Голік. Пер.1. **11.05** — «Прем'єра книги». Авт. пр-ма М.Слабошпицького. **12.00** — «Читач». Гість — М.Логвин, сходовознавець. **12.35** — «Творчий ринг» (пр.еф.). **14.05** — «Прості істини» (пр.еф.). **15.25** — «Б-ка укр. класики». О.Довженко. **16.00** — «Срібна пора». Авт. пер. Л.Голоти (пр.еф.). **17.25** — «Веч. студія „Ліра“» (пр.еф.). **18.00** — «Поет. мозаїка». Вірші І.Кримської в авт. вик. **19.08** — «Веч. шоу „Let my people go“» (пр.еф.). **20.10** — «Розкази мені казку». М.Варич. Пер. Л.Голоти (пр.еф.). **2.20.30** — «Радіотеатр». І.Котляревський. «Енеїда». Ч.5. **21.45** — «Літ. серіал». І.Вільде. Оповідання. Пер.5. **22.30** — «Трохи віршів». Вірші М.Вінграновського в авт. вик. Із фондів УР. **22.45** — «Худ. слово вустами майстра». Леся Українка. «Ізоляда Білорука». Вик. н.а. України Н.Ужвій.

Субота, 10 вересня

8.00 — «Кіноафіша». **8.25** — «Ранок на радіо „Культура“». Інф.-муз. пр-ма (пр.еф.). **10.30** — «Дзеркало душі». Літ.-муз. комп. «Марія» за новелою К.Ватаманюк. Чит. н.а. України Р.Недашківська. **11.05** — «Мій театр». Н.а. України В.Сумський. **11.40** — «Поет. мозаїка». Аспазія. Чит. з.а. України Л.Недін. **12.00** — «Стор. укр. історії». М.Брайчевський. «Конспект історії України». Пер.19. **13.10** — «Поезія 3-го тисячоліття». Л.Дядченко. **13.55** — «Худ. слово вустами майстра». Монолог Баби Юстини з вист. НАДТ ім. І.Франка «Не плаче за мною ніколи...» за повістю М.Матіос у вик. н.а. України Л.Кадирової. **15.05** — «Україна — Світ». Авт. пр-ма Л.Ворониної (пр.еф.). **16.35** — «Нобел. лауреати». Е.Канетті. **17.15** — «Веч. клуб актриси Лариси». **18.10** — «Трохи віршів». Х.Ботев. Чит. з.а. України Б.Лобода. **18.30** — «Дорогою назустріч». Вед. — Н.Єржиківська. **19.03** — «Діалог з автором». Вед. — О.Гусейнова. (пр.еф.). **20.00** — «Розкази мені казку». Д.Мамін-Сибіряк. «Сіра шийка». **20.15** — «Укр. мереживо». Авт. пр-ма В.Крищенко. **20.30** — «Театр вихідного дня». Я.Райніс. «Вій, вітерець». Радіокомп. вист. НАУДТ ім. М.Заньковецької.

Неділя, 11 вересня

8.00 — «Театр. афіша». **8.25** — «Ранок на радіо „Культура“». Інф.-муз. пр-ма (пр.еф.). **10.30** — «5 континентів». С.Лем. «Кіберіади». Чит. з.д. м. України В.Довжик. **11.05** — «Моя музика». Л.Забі-

Радіоканал духовного відродження

«Культура»

(3-я програма Українського радіо)

ляста. Пер.1. **11.35** — «Мелодії Шевч. слова». Нар. пісні на вірші Т.Шевченка вик. І.Зяченко. **11.40** — «Інший світ». **12.00** — «Обличчям до вогню». Авт. пр-ма. О.Мороза. **12.30** — «Крізь призму часу». Радіоверсія 14-х Затулівітрівських читань. Пер.2. **12.50** — «Послухайте!». Вірші М.Богдановича чит. М.Байдюк. **13.55** — «Худ. слово вустами майстра». Вірші Рьокана (Ямамото Ейдзо) у вик. з.а. України В.Обручова. **14.00** — «Шевч. лауреати». Г.Тютюнник. **14.35** — «Моя літ-ра». Перекладач І.Бондаренко. Пер.2. **15.05** — «Світ радіодрами». Н.Осипчук, «Стрімкий, як вітер». **15.35** — «Муз. перегуки». Балади та коломийки у вик. дуєту «Писанка». **16.05** — «Фольк ф'южн». **16.35** — «Літ. смак». Гість студії — перекл. і письм. І.Рябчий. **18.30** — «Сучасники про культуру». Гостя — В.Ульянова, художник-графік. Ч.3. **19.03** — «Мистецтво і війна» (пр.еф.). **20.00** — «Розкази мені казку». Укр. нар. казки у вик. гумор. театру «Кум». **20.15** — «Укр. мереживо». **20.30** — «Театр одного актора». У вик. н.а. України Т.Стратієнко комп. за твором С.Короненко «Все у світі з любові» (про І.Франка). Ч. 2. **21.00** — «Оперний абонемент». Б.Бріттен. Коміч. опера «Альберт Херрінг».

Понеділок, 12 вересня

7.00 — «Мист. афіша». **8.30** — Ранок на радіо „Культура“. Інф.-муз. пр-ма (пр.еф.). **10.40** — «Волонт. десант». Про стомат. послуги для уч-в АТО. Пер.2. **11.05** — «Худ. всесвіт літ-ри». Авт. пр-ма М.Наєнка (пр.еф.). **12.00** — «Листки з вирію». І.Качуровський. «Золотий льох». Чит. з.а. України П.Бойко. **12.35** — «Муз. тиждень». Вед. — Л.Ляхевич (пр.еф.). **14.05** — «Прості істини» (пр.еф.). **15.25** — «Б-ка укр. класики». І.Франко. «Сойчине крило». Чит. н.а. України О.Богданович та Н. Коломієць. **16.00** — «Жива душа поетова святая...» Вед. — Н.Наумова (пр.еф.). **17.25** — «Як ми говоримо?» **18.00** — «Поет. мозаїка». Вірші Л.Ромен чит. О.Банитюк. **18.10** — «У Романа нині гарні гостини» (пр.еф.). **19.08** — «Істор. фрески». Авт. пр-ма О.Алфьорова. **20.10** — «Розкази мені казку». Ю.Ярмиш. «Музична історія». Вик. н.а. України Т.Малишевська. **20.30** — «Радіотеатр». І.Франко. «Сон князя Святослава». Радіокомп. вист. НАУДТ ім. М.Заньковецької. Ч.1. **21.00** — «Християнські діалоги» (пр.еф.). **21.45** —

«Літ. серіал». І.Корсак. «Завойовник Європи». Чит. н.а. України О.Богданович та Н. Коломієць. Пер.1. **22.30** — «Трохи віршів». В.Голобородько. Чит. з.д.м. України В.Довжик. **22.45** — «Худ. слово вустами майстра». О.Генрі. «Королі і капуста». Чит. В.Глушенко.

Вівторок, 13 вересня

7.00 — «Мист. афіша». **8.30** — «Ранок на радіо „Культура“». Інф.-муз. пр-ма (пр.еф.). **10.40** — «Та не однаково мені...» Н.Бучель, співачка-бард про концерти на Донецчині. Пер.1. **11.05** — «Меч духовний». Авт. пр-ма М.Сидоржевського (пр.еф.). **12.00** — «Магія театру». «Із славного роду Тобілевичів». Панас Саксаганський — корифей укр. театру. Пер.1. **12.35** — «Муз. брама». Пісні С.Сабадаша. **14.05** — «Прості істини» (пр.еф.). **15.25** — «Б-ка укр. класики». Леся Українка. «Давня казка». Чит. н.а. України А.Роговцева. **16.00** — «Червоне і чорне». Авт. пр-ма С.Грабаря. (пр.еф.). **17.25** — «Веч. студія „Ліра“» (пр.еф.). **18.00** — «Свою Україну любіть». Гість — н.а. України О.Биструшкін. **19.05** — «Точка опори». Авт. пр-ма М.Михайлової (пр.еф.). **20.10** — «Розкази мені казку». Л.Тарнашинська. «Казка про жовтий листочок». Чит. з.а. України Л.Недін. **20.30** — «Радіотеатр». І.Франко. «Сон князя Святослава». Ч.2. **21.00** — «Витоки. Мистецтво молодих». Вед. — М.Прудеус (пр.еф.). **21.45** — «Літ. серіал». І.Корсак. «Завойовник Європи». Пер.2. **22.30** — «Трохи віршів». Ю. Тувім. Чит. з.а. України Б.Лобода. **22.45** — «Худ. слово вустами майстра». Вірш Ю.Тувіма «На балу» чит. н.а. України О.Комаров.

Середа, 14 вересня

8.30 — «Ранок на радіо „Культура“». Інф.- муз. пр-ма (пр.еф.). **10.40** — «Волонт. десант». Гість — о. А.Зелінський (Укр. греко-катол. ц-ва) про капеланство у зоні АТО. Пер.1. **11.05** — «Поліс-культ». Авт. пр-ма Ю.Буряка (пр.еф.). **12.00** — «Театр одного актора». У вик. н.а. України Т.Стратієнко комп. за твором С.Короненко «Все у світі з любові» (про І.Франка). Ч.2. **12.35** — «Муз. дарунок» (пр.еф.). **14.05** — «Прості істини» (пр.еф.). **15.25** — «Б-ка укр. класики». І.Франко. «Іван Вишенський». Чит. н.а. України С.Максимчук. **16.00** — «Культура життя». Авт. пр-

ма С.Присухіна (пр.еф.). **17.25** — «Веч. студія „Ліра“» (пр.еф.). **18.00** — «Поет. мозаїка». П.Грабовський. Чит. з.а. України П.Бойко. **19.08** — «Скелет у шафі». Авт. пр-ма Т.Люті (пр.еф.). **20.10** — «Розкази мені казку». Укр. нар. казки у вик. гумор. театру «Кум». **20.30** — «Радіотеатр». І.Франко. «Сон князя Святослава». Ч.3. **21.00** — «Про музику і музикантів». Канад. піаніст Г.Гульд. **21.45** — «Літ. серіал». І.Корсак. «Завойовник Європи». Пер.3. **22.30** — «Трохи віршів». Н.Пасічник. Чит. А.Загинайко. **22.45** — «Худ. слово вустами майстра». Монолог Оповідача з радіовист. «Зачарована Десна» за однойм. кіноповістю О.Довженка у вик. н.а. України В.Розстального.

Четвер, 15 вересня

7.00 — «Театр. афіша». **8.30** — «Ранок на радіо „Культура“». Інф.-муз. пр-ма (пр.еф.). **10.40** — «Та не однаково мені...» Н.Бучель, співачка-бард про концерти на Донецчині. Пер.2. **11.05** — «Музеї України». Авт. пр-ма С.Гальченка (пр.еф.). **12.00** — «Письм. Розстріл. Відродж». Є.Плужник. **12.35** — «Муз. клуб „Класика“» (пр.еф.). **14.05** — «Прості істини» (пр.еф.). **15.25** — «Б-ка світ. класики». П.Треверс. Уривок з пов. «Мері Полпінс» чит. Н.Коломієць. **16.00** — «Логос». Авт. пр-ма П.Мовчана (пр.еф.). **17.25** — «Веч. студія „Ліра“» (пр.еф.). **18.00** — «Т.Шевченко. З „Кобзаря“». Чит. н.а. України С.Максимчук. **19.08** — «Арт-салон». Вед. С.Гудзь-Войтенко (пр.еф.). **20.10** — «Розкази мені казку». В.Близнюк. «Матвійко-Нерозумійко». Чит. н.а. України Т.Стратієнко. **20.30** — «Радіотеатр». М.Коцюбинський. «Тіні забутих предків». Ч.1. **21.00** — «Євромікс». **21.45** — «Літ. серіал». І.Корсак. «Завойовник Європи». Пер.4. **22.30** — «Трохи віршів». Авціана. Чит. В.Глушенко. **22.45** — «Худ. слово вустами майстра». Ф. де Ларошфуко. «Про смаки». Вик. автор перекл. В.Білоцерківський.

Нас можна почути по трипрограмовому приймачу на третій «кнопці» по всіх областях України, а у Києві та області — у діапазоні УКХ (FM) на частоті 72,86 МГців.

Телефон прямого ефіру — 239-62-95.

Про радіоканал «Культура» та наші передачі можна дізнатися, а також почути нас в мережі Інтернет на офіційному сайті Національної радіокомпанії України в режимі Real Audio за адресою: www.nrco.gov.ua або www.radiokultura.org та через супутник «Хеллас Сат 2» на орбітальній позиції 39 східної довготи, частота 11512 МГців, поляризація горизонтальна, швидкість цифрового потоку 27500, корекція помилок 3/4.

Семюел Тейлор КОЛРІДЖ
(1772–1834)

Пісня

(З п'єси «Заполья»)

Сніп саява — бачив я — лягав
На землю косо з неба,
Й сміливий птах у нім шугав —
Є чари, пташе, в тебе!

І пурхав-мерехтів той птах
Крізь саяво сонця млисте:
Дзьоб — золотий, вогонь в очах,
Все інше — з аметисту!

І так співав: «Прощай! прощай!
У мріях правди не шукай,
Їм не затримати розмаю:
Пора іскристих рос минає.
Солодкий Маю,
Я відлітаю,
Геть відлітаю!
Часу не гаю!»

Мисливська пісня

(З п'єси «Заполья»)

Вставайте, пані і панянки!
Поспішіть на луки зранку:
Пасіть стада, як пастушки,
Полохайте в житах пташки.
Всі сьогодні підуть з хати,
Бо взяли пастухи
І луки, й штихи,
Щоб вовка в лісі уполювати.

Киньте комин, киньте стрішку
На цвіркунчика і мишку,
На сонці бабцю посадіть
Дитину і ягня глядіть.
Всі сьогодні підуть з хати,
Бо взяли пастухи
І луки, й штихи,
Щоб вовка в лісі уполювати.

Любов

Всі втіхи, пристрасті, думки,
Все, що хвилює тлінне тіло,
Любові служить, щоб вона
Святим вогнем горіла.

Я часто в снах ранкових знов
Переживаю щастя хвилі,
Коли лежав біля руїн
Я на гірському схилі.

Із саявом місячним злилось
Смеркання свічення кінцеве;
І радість там була моя,
Кохана Дженов'єва!

Вона на лицаря в броні,
На збройну статую спиралась
І пісню слухала мою,
Допоки ще смеркалось.

У неї мало власних лих, —
О радосте моя й надіє! —
Її любов сильніш, коли
Мій спів печаль навіє.
Я грав мелодію сумну,

За С. Т. К. у думці помолись...

Співав зворушливу баладу
Минулих літ, що личать їй
Руїни ті позаду.

Вона шарілась раз у раз,
Не дивлячись мені у вічі,
Бо знала: зору б не відвів
Я від її обличчя.

Про Лицаря, чий герб — тавро
Вогненне, я співав для неї,
Що заличався десять літ
До Дами однієї.

Про те, як він згасав, — і ах!
Мій тон благальний так подівав,
Що дав через чужу любов
Своїй я власній вияв.

Вона шарілась раз у раз,
Не дивлячись мені у вічі,
Її пробачила, що я зорив
Так ніжно їй в обличчя!

І про презирство я повів,
Що розум Лицарю затьмило,
І як долав він день і ніч
Гірські лісисті схили;

Як часом з темного кутка,
А часом з дикого барлогу
Чи, виступаючи нараз
З осоння лісового, —

Там ангел заглядав йому
В обличчя, світлий і прекрасний,
І як про те, що це був Біс,
Знав Лицар той нещасний!

Як він з ватагою убивць
Зчепився, загубивши тяму,
І спас від гіршої за смерть
Ганьби Вельможну Даму!

Як плакала вона над ним,
І обіймала за коліна,
І доглядала, щоб свою
Спокутувать провину; —

Як у печері з ним була,
Як відступило божевілля,
Коли пожовклий лист йому
Став смертною постіллю; —

Його слова останні... — втім,
За крок до чулого фіналу
Дрож арфи й голосу мого
Її душу схвилювала!

Від пісні й чарів ночі всі
Духові потяги й чуттєві
Затрепетали у моїй
Наївній Дженов'єві;

Страхи й надії, зрослі з них,
Злютовані й нерозпізнанні,
Приборкувані довгий час
І плекані бажання!

Вона ридала від жалю,
Вона шарілась від любови;
Злетіти з вуст її було
Моє ім'я готове.

Задихана, ступила вбік,
Відчувши погляд мій неначе,
Її до мене кинулась ураз,
Не стримуючи плачу.

Замкнула лагідно мене
В обійми неміцні жіночі
Її, відвівши голову назад,
Звела на мене очі.

Тут так злились любов і страх,
А ще — мистецтво соромливе,
Що я відчуті міг її
Серцебиття бурхливе.

Я вгамував її страхи,
Її вона свою любов до мене
Відкрила; так завоював
Свою я Наречену.

Кубла-хан, або Візія-сновидіння

Фрагмент

У Ксанаду звів Кубла-хан
Палац величний насолоди,
Де Альф струмив священні води
Через печер бездонних ходи
В підземний океан.
Земель родючих десять миль
Обнесли муром звідусіль:
Там — світлі зі струмочками сади,
Квітучі дерева точать тиміям;
Тут — ліс, старий, мов пагорби-діди
Навколо зелені яскравих плям.

Та що за дика прірва розтина
Під кедровим гіллям зелені схили!
До того романтична й чарівна,
Неначе там під місяцем жона
За демоном-коханцем голосила!
І з клеткотом невинним звідтіля,
Немов це важко дихала земля,
Могутнє джерело щомиті било:
Між поштовхами велетенські брили
Відскакували — град отак стриба
Й полова, як надійде молотьба, —
І в танці брил камінних нічно й денно
Щомиті било джерело священня.
П'ять миль петлюючи крізь ліс і лан,
Зміїстий Альф струмив священні води,
А потім, крізь печер бездонних ходи,
Звергався з шумом в мертвий океан.
В тім шумі Кубла чув здала постійно
Пророцтва предків про майбутні війни!
Тінь від палацу насолоди
Посеред ріки пливла,
Де чути, як вирують води,
І з печер, і з джерела.
Було це чудом дивної химери —
Палац у сонці й льодові печери!

Діву та її цимбали
Якось бачив я вві сні:
Ця юна абесінка грала
На цимбалах і співала
Про гору Абору пісні.
Якби я міг згадати
Гармонію і спів,
Таке в душі відчув би свято,
Що з музики б лункої звів
В повітрі сонячні палати
І льодові печери ці!
І всім, хто чув, це все б здалося,
І всі б у крик: «Пильнуйте! Хто се?
Зір полум'яний, сторч волосся!
Замкніть його в тісній кільці,
Склепите побожно очі в шані,
Бо він нектари пив медвяні
І ріс на райським молоці».

До природи

Можливо, це фантазія, коли
Черпаю я з усіх речей творіння
Сердечні радощі, тривкі й глибинні,
І бачу в зелах, що навкруг зросли,

Зразки любови й ревного служіння.
Хай буде так, — якби й на глум взяли
Цю віру всі, мене б не поїняли
Ні страх, ні смуток, ні зніяковіння.

Тож свій вівтар поставлю я в полях,
І різьбленим склепінням буде небо,
А квітв польових солодкий пах —
Тим ладаном, що я спалю для Тебе,

Мій Боже! Й не відвернеш Ти лица
Від мене, жертви бідної жерця.

Лицарева могила

Де похований славний сер Артур О'Келлін?
Де могли поховати людину таку? —
Край струмка, де підносить вершину Гелвеллін*,
Під берізкою юною, у холодку!
Того дуба, що влітку навіював сни,
І листям своїм шелестів восени,
І рипів, коли наставала зима,
Нема, — і берізка зросла там сама.
Його кості — тлін,
Меч — іржавий клин, —
Зі святими, я вірю, він.

*Гелвеллін — гора в Озерному краї (північно-західна Англія), з яким була пов'язана життєва і творча доля Колріджа та інших поетів «озерної школи».

Фантом

Уся земна подібність, врода,
Знаки походження і роду
Зійшли. Не відбивало це
Нічого сяюче лице,
Повстало з-під плити важкої,
Окрім душі її самої; —
Вона, вона й лише вона
Крізь плоть виднілась, осяйна.

Заклинання

(З трагедії «Каяття», дія III, сцена I)

Любий Душе, цих заклятъ,
Чорним чарам не здолатъ!
Вночі, вітрів збудивши рать,
Дзвони смерть твою звістять.

А надвечір, вір і жди,
У каплиці край води
Півчий, помолившись тричі,
Запаливши жовті свічі,
Скорбних мес тобі почне,
Miserere Domine!

Цить! останній звук віднесло
В море місячно-ясне.
Човнярі складають весла:
«Miserere Domine!»

Епітафія

Християнине-перехожий, стій!
І прочитай. Лежить в землі оцій
Поет — чи той, хто ним здавався колись.
За С. Т. К. у думці помолись,
Щоб він, хто смерть знаходив серед скрут
В житті, знайшов життя у смерті тут!
За шану вдячний, прагнув він, аби
Простилась слава. Так і ти роби!

З англійської
переклала
Олена О'ЛІП

Сторінку веде Сергій БОРЩЕВСЬКИЙ
e-mail: sergio.borshevsky@ukr.net

Який він, сучасний український Лондон?

(Закінчення. Початок на 6-й стор.)

Україніка Британської бібліотеки

В історії Британської бібліотеки (The British Library) є два дивовижні факти, які тут виділю.

Король Георг III перед смертю заповів підданим свою книгозбірню з умовою, що всі його книги будуть доступними всім охочим. Посередині нового корпусу бібліотеки звели кількоповерховий скляний саркофагоколядз, де й розмістили у всіх на виду 65 000 томів справжніх фоліантів. Вийшло і романтично, і практично. Прямо за столами різноманітних кав'ярень можна не лише споглядати цей духовний скарб нації, а й доторкнутися до нього — руками і очима.

Є ще одна історична особа, якій народи світу, зокрібно й українці, мають завдячувати тому факту, що практично всі присутні книжкові новинки різними мовами з усього світу стабільно поповнюють кількосткілометрові полиці цієї чи не найбільшої книгозбірні земної кулі. На початку XIX ст. директором цієї бібліотеки став італієць Антоніо Паніцці. Будучи італійським патріотом, він добився прийняття англійським парламентом спеціального закону, за яким і досі стало виділяються щедрі кошти із державної скарбниці для придбання книг інших націй.

Про україніку в цій бібліотеці в цікавій і захопливій ретроспективі може говорити годинами Ольга Керзук — наша землячка, працівниця відділу книг східноєвропейських країн. Був приємно здивований, коли через комп'ютерну мережу «засвітилися» в каталозі цієї книгозбірні й мої власні наукові видання. Шлях усіх українських книг до Лондона проходить через Львів. Пані Оля — активіст тутешніх українських організацій. Pozнайомився з нею під час пікетування Посольства Росії.

І ще один повчальний приклад для наших в Україні, хто причетний до бібліотечної справи. Читачем цієї бібліотеки може стати будь-який громадянин світу, який приїде до Лондона. Щоб отримати читацький квиток на рік чи навіть і п'ять років, слід буде подати на реценції лише один документ, який засвідчує особу та її місце проживання. Якщо не паспорт, то можна й водійські права, і навіть банківську картку. Квиток, а отже доступ до читальних залів, отримуєш упродовж кількох хвилин. До того ж безкоштовно.

Окремий захопливий сюжет може бути про «мандрівку» замовленої читачем книги у спеціальному «човнику» лабіринтами чотирьох підземних поверхів. Усе автоматизовано й комп'ютеризовано: від замовлення книги вдома до її отримання в читальній залі. Фантастика! І в тому фантастичному середовищі не пасинками, а повноправними членами світового книжкового моря чуються Українські Книжки.

Книжки-обманки «Української Видавничої Спільки»

Нарешті, натрапив на те, що шукав довго. Тепер маю власний комплект знаменитих книжок-обманок, за якими усі підрадянські роки несамовито нишпорили кагебісти.

Уявіть собі: берете до рук червонообкладинкове кишенькове видання «Матеріали XXV з'їзду КПРС» видання політвидаву України, а з 3-ї чи 5-ї сторінки й далі до кінця — твори Степана Бандери. Або коротка історія УПА. Або брошура «Хто такі бандерівці та за що вони борються». Або про Голодомор 1933 року. Цей ряд можна продовжувати.

Українські видавці у Лондоні вдавалися до різних способів поширення правдивого друкованого слова на терени підрадянської України. Один із ефективних — випуск книжок-обманок. Оформлялося таким же поліграфічним способом відоме в СРСР видання,

Британська бібліотека
(The British Library)

Англомовні брошури
про Україну,
видані в Единбурзі

здебільшого суспільно-політичного характеру, повторювався слово в слово його титул і вихідні відомості, а під цією «вдяганкою» подавався «бандерівсько-націоналістичний контекст».

Книги такі потрапляли в СРСР різними каналами. Найчастіше — через туристів-українців, які жили у вільному світі. Рідше — перевірених діаспорою радянських артистів, спортсменів. Попервах радянські митники лише вдоволено посміхалися, коли бачили в руках пасажирів такі видання.

За моїми підрахунками, здійсненими в архіві Української Видавничої Спільки в Лондоні, у такий спосіб тут було випущено й переправлено в радянську Україну понад два десятки назв «диверсійної» літератури різних форматів. Найунікальніший фоліант — майже 700-сторінкове видання, формату А-4, статей і виступів Степана Бандери, вдягнуте в червону оправу із золотим тисненням назви: «3 історії колективізації сільського господарства західних областей Української РСР».

На жаль, навіть у наших музеях книги (в Києві, Острозі, Львові, Бережанах) таких видань немає. Там і досі йдеться про «першого українського друкаря Івана Федорова», про спільне слов'янське друкарство... Що вже говорити про ширше побутування цього фактажу, який має такий сильний виховний і патріотичний заряд. Для наших неукраїнських за духом ЗМІ це зазвичай «неформат»...

Емігрантка Іванка: одна з мільйонів доль

Іванка Пшепюрська-Машак — одна з небагатьох, хто сьогодні представляє так звану старшу, політичну, еміграцію українців у Лондоні. Її доля насправду приголомшує крутими й несправедливими віражами, її високий життєвий чин не може не захоплювати.

Народжена в Галичині в інтелігентній родині греко-католицького священика, вона з юних літ змушена була платити високу ціну лиш за те, що не приховувала свого українського патріотизму.

Ось те, що вибивало з колії й водночас загартувало: убивство ворогами українства улюбленого меншого брата, смерть середнього, виселення сім'ї з рідного гнізда під час операції «Вісла», арешт за співпрацю з українським підпіллям, київська в'язниця, а згодом 10-літня каторга на Колимі в одному з таборів сталінського ГУЛАгу.

І ніби як відплата за пережите, доля посилає їй у хрущовську відлигу шанс опинитися на Заході, у вільному світі, й там знайти свою долю. Тут, у Лондоні, вона сповна реалізує і свій Богом даний талант до малювання. Пані Іванка по-своєму бачить земну красу і в дивовижний спосіб її відтворює. За сприяння бібліотеки та Архіву ім. Т. Шевченка Союзу Українців у Великій Британії (СУБ) світ побачили два альбоми її акварелей і малюнків — «Мозаїка Весни» та «Барви Літа», організовувалися її персональні виставки. Роботи цієї самобутньої художниці експонуються в музеях Лондона, Києва, а також у

приватних колекціях Польщі, Великобританії, України. А нещодавно в Україні побачила світ її багата на маловідомий фактаж і сильна за змістом книга-сповідь «Дорогами минулого».

Поховавши чоловіка, колишнього юного дивізійника Української Національної Армії, Іванна Осипівна і в свої 90 років не склала руки. Як фахівця бібліотечної справи, її можна завжди зустріти у двох найголовніших українських бібліотеках Лондона — СУБу та Катедрального собору Пресвятої Родини. Найбільше ж вражає її оптимізм, вогник надії в очах, готовність прийти на поміч і доброта, яку випромінює серце цієї дивовижної української емігрантки.

Шотландці — на нашу свободу

Столиця Шотландії Единбург — осібне місто у Великобританії. Осібна тут і історія переселенців із наших теренів. Про український Единбург у майбутній моїй книзі буде окремий розділ. А поки — лиш дещо із окремих штрихів.

Саме в Единбурзі постав Союз Українців Великобританії (СУБ), який об'єднав усіх наших земляків із північної частини Великобританії, незалежно від політичних і релігійних уподобань. Сталося це 19–20 січня 1946 року. Цікаво, що з'їзд проходив в одній із секцій старовинного будинку на Royal Terrace в арендованому клубі Польських вояків. 1963 року українці викуплять за зібрану складчину та взятую позику в банку цілу секцію цього престижного будинку, що знаходиться практично в центрі шотландської столиці. Відтоді й до сьогодні тут діють Единбурзьке відділення СУБ та Український Клуб.

У 1950-х роках створена в Единбурзі за ініціативою професора тутешнього університету Джона Стіварта «Шотландська ліга для європейської свободи» видавала немало брошур на підтримку вікових домагань українців мати Українську незалежну державу. Сер Джон був великим другом українців, часто приходив на їхні зібрання, виступав з палкими промовами, брав, зокрема, участь в організації приїзду з Мюнхена до Шотландії одного з провідників ОУН-УПА Ярослава Стецька.

1988 року українці Единбурга добилися від влади місця для встановлення пам'ятної таблички на честь 1000-ліття хрещення України. Під портретом Св. Володимира зазначається, що це — давній володар України. Знак встановлено при вході до головного міського парку на скельній горі — Calton Hill.

Нині в Единбурзі міцніє громада Української Греко-Католицької Церкви, яку сьогодні очолює молодий і енергійний священик отець Василь Крень.

Микола
ТИМОШУК,
професор, доктор
філологічних наук

ВТРАТИ

Віктор Савченко

31 серпня 2016 року відійшов у вічність відомий український дніпровський письменник Віктор Савченко.

Він гідно пройшов свій життєвий шлях, який дорівнює 78 рокам та 19 книгам.

Віктор Васильович був талановитим письменником, естетичним уявленням якого відповідала людина як всебічно розвинена особистість, найдосконаліше творіння природи. Такою Людиною був і він сам.

Народився 22 березня 1938 року в місті Вознесенську Миколаївської області. Закінчив Дніпропетровський металургійний інститут та аспірантуру. Кандидат хімічних наук, доктор філософських наук.

Зазнав переслідувань за правозахисну діяльність. Реабілітований в роки незалежності.

Дев'ять років очолював Дніпропетровську обласну організацію НСПУ. Двічі обирався з'їздами письменників України членом Ради та членом Президії НСПУ.

Упорядкував «Антологію поезії Придніпров'я» та «Антологію прози Придніпров'я». Окремі твори друкувалися в перекладах російською, угорською, чеською, словацькою мовами.

Лауреат літературних премій ім. Д. Яворницького, ім. Гетьмана І. Мазепи та «Благовіст», нагороджений медаллю Національної спілки письменників України «За досягнення в літературі» та орденом Святого рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня Української Православної Церкви за розбудову духовності.

На всеукраїнському конкурсі «читацьких симпатій» на найкращу книжку фантастики, що тривав протягом 1989 року, посів третє місце (Диплом «Чумацький шлях»).

Автор 19 книг. Тільки за останні 10 років вийшли друком «Монолог над безоднею» (2005, фантастичний роман), «Золото і кров Сінопа» (2008, історичний роман-трилер), «Діти Мардука» (2014, фантастичний роман-трилер), «До глибин пізнання» (2010, науково-публіцистичний твір).

Віктор Савченко залишив помітний слід у сучасній літературі та в серцях своїх вдячних читачів. Пам'ять про талановитого письменника й науковця, сміливу людину, яка боролась за свободу й незалежність України, назавжди лишиться серед нас.

Висловлюємо щире співчуття родині письменника.

Дніпропетровська обласна організація НСПУ

СПІВЧУТТЯ

Львівська обласна організація Національної спілки письменників України висловлює співчуття письменникові Володимирові Гануличу у зв'язку з непоправною втратою — смертю доньки Юлії.

СПІВЧУТТЯ

Львівська обласна організація Національної спілки письменників України висловлює співчуття письменникові Богданові Стельмаху у зв'язку з непоправною втратою — смертю сина Михайла.

Франковий острівець у столиці

У Музеї видатних діячів української культури подбали, щоб день 160-х роковин Івана Франка став для киян справжнім святом. Святом відкриття постійно діючої виставки «Іван Франко і Київ», що має стати першим кроком до створення в столиці повноцінного музею визначної постаті, яка своєю багатогранною діяльністю об'єднувала Західну Україну й Наддніпрянщину.

Святкова церемонія вирувала поліфонією мелодій, слова, кольорів. А прологом став твір «Вічний революціонер» у виконанні Муніципального хору «Київ», що прозвучав на великому піднесенні. Потім, як годиться, була офіційна частина. Заступник директора Музею Ольга Гураль нагадала історію цього мальовничого київського куточка, який сучасники називали «українським Парнасом», розповіла про шлях до створення нового музею. Вітання присутнім від київського міського голови Віталія Кличка виголосила його заступник Ганна Старостенко.

Згодом відвідувачів запросили на першу екскурсію нової виставки. А журналісти мали можливість поспілкуватися з головним творцем і рушієм новоствореної експозиції, завідувачкою науково-дослідного відділу «Музей, Іван Франко і Київ» Музею видатних діячів української культури Ларисою Каневською. Літературознавець за фахом, вона займається франкознавством 15 років. Пані Лариса настільки захоплена своєю справою, що може говорити про всі її аспекти, не помічаючи плину часу. Вона поєднує організацію, науковця й екскурсовода в одній особі.

Музей Івана Франка було засновано у складі Музею видатних діячів української культури 2008 року — попри відсутність і власного приміщення, й експозиції. Будинок на вулиці Саксаганського, 93 Б, де його планують розмістити, потребує капітального ремонту. Коштів на нього поки що немає, тож коли музей запрацює повноцінно — наразі невідомо. А експозиція, яку почали збирати з нуля, нині налічує 700 одиниць.

Ці експонати з'явилися в результаті невідомої наукової, дослідницької роботи. Надзвичайно цінні документи, матеріали — зокрема оригінали світлин Франкових сучасників, друковані видання з фондів Музею видатних діячів української культури, чимала кількість фотографій письменника, його рідних і оточення, отримана завдяки співпраці з Львівським літературно-меморіальним музеєм І. Франка, фотокопії з архіву класика, що зберігається в Інституті літератури імені Т. Шевченка НАН України. Є тут і архівні матеріали.

«Вічний революціонер»
у виконанні
Муніципального хору
«Київ»

Цілу низку речей — як меморіальних, так і типологічних, тобто виготовлених у той час, коли Іван Якович відвідував Київ, передали в дар або на тимчасове зберігання майбутньому музеєві приватні особи, зокрема онук письменника Роланд Франко та Євген Чикаленко — онук і повний тезко українського мецената.

Важливе місце в експозиції займають книги й періодичні видання. І це цілком закономірно. Адже виставка «Іван Франко і Київ» висвітлює насамперед події, пов'язані з перебуванням Івана Яковича у нашій столиці під час трьох його приїздів — 1885, 1886 і 1909 років. Саме тоді Франко зустрічався з провідними пред-

ставниками творчої інтелігенції Наддніпрянщини, займався видавничою, редакторською роботою. У виставкових вітринах бачимо примірники часопису «Киевская старина», у який дописував Іван Франко, «Житє і слово», «Літературно-науковий вісник» — їх він видавав у Галичині, друкуючи там і твори наддніпрянських письменників.

Іван Франко брав активну участь у підготовці видань Лесі Українки — її першої збірки «На крилах пісень» та збірки перекладів Генріха Гейне, яку поетеса виконала спільно з Максимом Славинським. Франкові належить

Під час відкриття виставки

величезна роль у появі збірки поезій Володимира Самійленка «Україні». Знаний письменник підтримав молодого колегу, з яким познайомився в Києві 1886 року й сприяв публікації його творів. Названі книжки розміщені у виставкових вітринах.

Свідченнями контактів письменника з київською інтелігенцією є й автограф Бориса Грінченка на афішці вистави «Украдене щастя», яка відбулася в Театрі М. Садовського й П. Саксаганського 1904 року. Грінченко надіслав його Франкові до Львова. І зошит з 22-ма піснями з Галичини, що Франко надіслав Лисенкові на прохання композитора.

Виставка «Іван Франко і Київ» працюватиме й надалі у Музеї Лесі Українки і не буде демонтуватися до відкриття Музею «Іван Франко і Київ» у власному приміщенні. Ці слова Лариса Каневська промовляє зі щирою вірою.

Тетяна КРОП

Фото Тетяни Серебреннікової

людей» (2015), Богдан Завідняк — поезії Ігоря Павлюка в «Українській літературній газеті», Любомир Сенік — дві збірки оригінальної афористики Ярослава Бедрія («Речення»; «Нові речення», 2015).

У рубриках прикінцевих: ювілейна розповідь Юрія Горбляньського про львівського літературознавця Ларису Бондар; Оксани Захарчишин — про львівського музикознавця, педагога й композитора Олександра Зелінського; Роксолани Загайської — про директорів Мистецької школи у Львові (до 140-річчя ЛДКДУ ім. І. Труша). Анна Школярникова спогадує талановитого Любомира Філоненка — піаніста, педагога й композитора із Дрогобича.

Журнал рекламує книжкові новинки вида «Апріорі».

В оформленні номера використано творчі роботи студентів мистецького коледжу ім. І. Труша, графіку Василя Гудака.

НАШ КАЛЕНДАР

3 вересня

65 років від дня народження **Наталки Поклад** (1951) — поетеси, авторки збірок «День сповіді», «Обереги надії», «Голос крики» та ін.; книжок для дітей «Ходить червень-чародій», «Ластівчин привіт», «На веселій вулиці». Лауреатка премій ім. Є. Маланюка, ім. Н. Забіли, ім. О. Олеся та ін.

5 вересня

70 років від дня народження **Бориса Чіпа** (1946) — поета, перекладача, драматурга, автора збірок «Очі мого батька», «Плин», «Двокрилля» та ін.; роману «Микола Пимоненко» (у співавторстві), повістей «Дума про Старого Лиса», «Свято сакури», «Повернення Легкокрилки», книжки трагедії «Святополк Окаянний». Лауреат премій ім. В. Сосюри, ім. Є. Плужника.

8 вересня

Міжнародний день письменності (грамотності)

Міжнародний день солідарності журналістів

9 вересня

Народився **Іван Котляревський** (1769–1838) — поет, драматург, зачинатель нової української літератури, автор славновісної «Енеїди», п'єс «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник».

10 вересня

День українського кіно

Народився **Олександр Довженко** (1894–1956) — письменник, кінорежисер, кінодраматург, художник, класик світового кінематографу. Автор кіноповістей «Зачарована Десна», «Україна вогні», режисер фільмів «Земля», «Звенигора», «Щорс» та ін.

Народився **Дмитро Донцов** (1883–1973) — український політичний діяч, публіцист, літературний критик, ідеолог українського націоналізму.

11 вересня

Народився **Павло Грабовський** (1864–1902) — український поет-лірик, публіцист, перекладач світової літератури. Найвідоміші твори: «Швачка», «До українців», «Надія».

13 вересня

60 років від дня народження **Віктора Палинського** (1956) — поета, прозаїка, есеїста, критика. Автор поетичних збірок «Алгоритми душі», «Медитації», «Спогадування миту», ін.; книжок прози «Слена й антикар», «Бібліотекар» та ін. Лауреат премій ім. І. Вільде, ім. Б. Лепкого, ім. П. Куліша, ім. Т. Мельничука.

Підготував
Олександр ГАРАЧОВСЬКИЙ

ГОРТАЮЧИ ЖУРНАЛИ

«ДЗВІН», № 6, 2016

Художня текстовість номера — перейнята тривогою часу поезія та проза авторів зі сторін ближніх і дальших: добірки Любові Бенедикшин, уродженця Криму Домініка Арфіста, Уляни Дудок, Людмили Литвинчук, львів'янки Марії Шунь, яка проживає у Нью-Йорку; твори знакових представників сучасної болгарської поезії в інтерпретації Анни Багряної; розділи з нового роману Мирослава Лазарука «Чортотрийські марева-видіння», повість Василя Бондаря «Самосуд», фронтові нотатки поета-воїна Артура Сіренка «Книга пилу», оповідання Оксани Смоли «Море...». Есеїстика й публіцистика представлені вишука-

ними євро-дорожніми нотатками Єви Якубовської, україноцентричною аналітикою Василя Лизанчука, історичною розвідкою Дмитра Чобота «Монголо-татарська спадщина росіян»; серед славетних гостей Львова в описі Георгія Маценка — король Август III, Борис Грінченко, Іван Драч.

Розділ «Життя і слово» пропонує проникливі спогади на основі листування Богдани Мончак — канадійки українського походження — «Мій Василь Барка», слово Марії Чумарної «З іншим вином моя чаша...» в пам'ять самотнього поетки Мирослави Кулик.

«У критичній роботі» Микола Ільницький оглядає 8-томник (у 12-ти книгах, 2012–2014) світлої пам'яті Ірини Калинець, Петро Сорока — новий бестселер Мирослава До-чинця «Книга надиху: уроки світу, Неба і

Головний редактор: Станіслав БОНДАРЕНКО.

Редакційна колегія: Володимир БАЗИЛЕВСЬКИЙ, Станіслав БОНДАРЕНКО, Сергій БОРЩЕВСЬКИЙ, В'ячеслав БРЮХОВЕЦЬКИЙ, Володимир ДАНИЛЕНКО, Микола ЖУЛИНСЬКИЙ, Осип ЗІНКЕВИЧ, Дмитро ІВАНОВ, Микола ІВАНОВ (заступник головного редактора), Іван КОРСАК, Василь КУЙБІДА, Володимир МАТВІЄНКО, Юрій МУШКЕТИК, Петро ПЕРЕБИЙНІС, Михайло СИДОРЖЕВСЬКИЙ, Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ, Микола СЛАВИНСЬКИЙ, Володимир ШОВКОШИТНИЙ, Юрій ЩЕРБАК.

Черговий редактор: Наталія ЛИЗОГУБ. **Дизайн, верстка:** Оксана ЖЕНЖЕРА.

Адреса редакції: 01010, м. Київ, вул. Суворова, 3.

Телефони: 280-00-25 (приймальня); 280-00-22 (редактор відділу листів та інформації, відповідальний редактор); 280-04-28 (комп'ютерний відділ). Е-mail: lit_ukraine@ukr.net. Наш сайт: litukraina.kiev.ua

Редакція не завжди поділяє думку авторів. За достовірність фактів відповідають автори. Рукописи не рецензуємо і не повертаємо. Редакція не листується з читачами. Передруковуючи матеріали, посилайтеся на «ЛУ» обов'язково.

Літературна Україна

Газета письменників України

Виходить у четвер

Індекс 60974

Рахунок № 26007052761287

у ПАТ «КБ «Приватбанк» МФО 300711

Код ЄДРПОУ 21537661

Засновники:

Національна спілка письменників
України та трудовий колектив редакції

1 6 0 3 4

Наклад — 7144. Зам. 519.
Ціна тижневика — договірна.
Обсяг — 4 друк. арк., 6,6 обл. вид. арк.
Газету набрано й зверстано
в комп'ютерному центрі «Літературної України».
Надруковано в ТОВ «Інтерекспресдрук»,
вул. Сім'ї Сосніних, 3.